

Bijlagen bij

De relatie van de keizers

Claudius, Nero en Trajanus

met de Italische steden.

Een onderzoek van epigrafisch en historiografisch materiaal.

Bijlage II.1

Inscripties over de keizers Claudius, Nero en Trajanus met betrekking tot de steden in Italië

Ik heb ervoor gekozen de door mij verzamelde inscripties per keizer weer te geven en in chronologische volgorde. Eerst wordt het materiaal omtrent keizer Claudius gepresenteerd (pp. 205-227) dan dat van Nero (pp. 228-239) en tot slot de inscripties voor Trajanus (pp. 240-296). Per keizer zijn de inscripties telkens volgens bron gerangschikt, eveneens in alfabetische volgorde. Dit leek mij het meest aangewezen gezien in de literatuur meestal naar de uitgave in b.v. het CIL wordt verwezen. Op die manier kan men desbetreffend opschrift snel in mijn verzameling terugvinden. Er dient hierbij één opmerking gemaakt te worden: hoewel het materiaal uit de AE vóór dat van het CIL komt, worden de AE-nummers die tevens in het CIL opgenomen zijn in onderstaande verzameling eerst bij het CIL vermeld.

De weinige opschriften die meerdere door mij behandelde keizers betreffen, zijn onder elk van deze keizers opgenomen.

De inscripties zijn genummerd per keizer (“Inscriptiennr.”). Een letter geeft aan over welke keizer het opschrift handelt (C, N of T voor respectievelijk Claudius, Nero of Trajanus); daarna volgt een cijfer. Zo kan in de dissertatie op een eenvoudige manier worden verwezen naar de inscripties. In sommige gevallen wordt ook het CIL- of AEnummer gegeven.

Wat betreft de aangeboden informatie bij de inscripties is alleen enige uitleg omtrent de hoofding “Onderwerp” op zijn plaats. Deze sectie is bij uitstek relevant voor mijn onderzoeksthema en duidt aan over welk aspect de inscriptie informatie biedt. De meest voorkomende zijn:

- *eerbewijs*: de inscriptie eert Claudius, Nero of Trajanus, om welke reden dan ook
- *werken*: één van de keizers heeft in een Italische stad of streek bepaalde werken laten uitvoeren
- *kolonie*: de inscriptie vormt een aanwijzing dat een keizer de koloniale status aan een stad verleend heeft
- *praefectus imperatoris*: de in de inscriptie genoemde persoon is *praefectus imperatoris* geweest

- *curator rei publicae*: de betreffende persoon is *curator rei publicae* onder Trajanus geweest

- ...

Deze informatie is algemeen. De meer uitgediepte gedachten aangaande ieder opschrift bevinden zich vanzelfsprekend in de scriptie zelf.

Bij het aanvullen van de afkortingen heb ik de regels van het Leidse Systeem gevolgd, met één uitzondering: de punt onder een letter, welke aangeeft dat hij slecht of onvolledig leesbaar is, is bij mij - om louter technische redenen- vervangen is door een streepje.

Keizer Claudius

Inscriptienr.: C1

Bron: AE 1912 219

Regio: IV

Vindplaats: L' Aquila (omgeving van)

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Klaudion Kaisara Sebaston / qeois Frhtriois / Naouios Attos apokatastaqeis upo autou / eis thn patrida*

Inscriptienr.: C2

Bron: AE 1940 56

Regio: IV

Vindplaats: Reate (Via Salaria)

Onderwerp: wegebouw

Inscriptie: *[Ti(berius) Claudius Drusi f(ilius) / Caesar Aug(ustus) Germanicus, / pont]ifex max(imus), / [tri]bunicia / [pot]estate II, / co(n)s(ul) II, / faciundum curavit.*

Opmerking: De Via Salaria loopt vanuit Rome oostwaarts naar de Adriatische Zee. Langsheen Reate, Foruli en Amiternum baant ze zich een weg naar haar monding te Castrum Novum.

Inscriptienr.: C3**Bron:** AE 1979 174 ; Cron. Erc. VIII 1978 10**Regio:** I**Vindplaats:** Herculaneum**Onderwerp:** eerbewijs**Inscriptie:** *[Ti(berio) Claudio Drusi f(ilio) Ca]esari Ger[ma]nico [Aug(usto), / pontif(ici) max(imo), trib(unicia) pot(estate)] VI, imp(eratori) XII, p(atri) p(atriciae), c(o)n(s)ul(i) des(ignato)] IIII. / [D(ecreto)] d(ecurionum).***Inscriptienr.: C4****Bron:** AE 1980 457**Regio:** VII**Vindplaats:** Rusellae**Onderwerp:** eerbewijs**Inscriptie:** *Voto [s]uscepto / [p]ro salute et reditu et / victoria Britanni/ca Ti(berii) Claudi(i) Caesa/ris Aug(usti) Germanici, / pont(ificis) max(imi), tr(ibunicia) pot(estate) V, imp(eratoris) / X, p(atris) p(atriciae), co(n)s(ulis) des(ignati) IIII. / A(ulus) Vicirius Proculus, / flamen Aug(ustalis), tr(ibunus) mil(itum), / victoriae Britanni/cae votum soluit.***Inscriptienr.: C5****Bron:** AE 1985 341**Regio:** V**Vindplaats:** Montegiorgio**Onderwerp:** eerbewijs**Inscriptie:** *[Ti(berio) Claudi]o Dru[si f(ilio) Caesari Aug(usto) / Germanico,] ponti[f(ici) maximo, tribunic(ia) / potestate ---].*

Inscriptienr.: C6

Bron: AE 1985 392

Regio: VII

Vindplaats: Luna

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Divo A[ugusto] / ex voto An[---], / pro sal[ute] / Ti(berii) Claudi(i) Cae[saris] Augusti / Ger]manic[i ---].*

Inscriptienr.: C7

Bron: AE 1988 552

Regio: VII

Vindplaats: Lucus Feroniae

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[---] / Ti(berii) Claudii Caesa[ris] / A]ugusti German[ici], / patris patria[e].*

Opmerking: Mogelijk is deze ereïnscriptie niet gericht aan Claudius zelf, maar aan één van zijn echtgenotes, mede omdat de naam van de keizer in de genitief staat.

Inscriptienr.: C8

Bron: AE 1989 138

Regio: I

Vindplaats: Minturnae

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) Claudio Drusi] f(ilio) Caisari¹ Augusto / [Germanico, pont(ifici)] max(imo), trib(unicia) pot(estate) X, / [imp(eratori) XVIII, co(n)s(uli) desig]n(ato) V, censori, p(atri) p(atriciae) / [---] h(onoris?) c(ausa?) f(ecerunt?) arg(enti) p(ondo) CCC.*

¹ De vorm *Caisar* in plaats van *Caesar* treft men aan in opschriften na Claudius' censuur (47/48 n. Chr.).

Inscriptienr.: C9

Bron: AE 1992 739

Regio: X

Vindplaats: Verona

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: (a) *Ti(berio) Claudio / Drusi f(ilio) / Caesari Aug(usto) / Germanico, / [pon]tif(ici) max(imo), / [trib(unicia)] pot(estate) IIII, / [co(n)s(uli) III] design(ato) IIII, / [imp(eratori) VIII,] p(atri) p(atriciae).*

(b) *[[Messalinae]] / Ti(berii) Claudii / Caesaris / Aug(usti) Germanici / uxori.*

(c) *[Germanico / Caesari] / T[i(berii) Augusti f(ilio)] / di[vi Aug(usti) nep(oti),] / divi I[ulii pronep(oti),] / Aug(usto), [flam(ini) Aug(usti),] / imper[atori II, / co(n)s(uli) II].*

Opmerking: Van links naar rechts is deze inscriptie gewijd aan Claudius, zijn vrouw Messalina (diens naam naar aanleiding van een *damnatio memoriae* weggekapt werd) en zijn broer Germanicus.

Inscriptienr.: C10

Bron: CIL V 24 ; II X (I) 37 ; ILS 198

Regio: X

Vindplaats: Pola

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) C]laudio / [Dru]si German(ici) f(ilio) / [Ner]oni Germanico, / [augu]ri, sodali Aug(ustali), / [sod]ali Titio, co(n)s(uli).*

Inscriptienr.: C11

Bron: CIL V 25 ; II X (I) 38

Regio: X

Vindplaats: Pola

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) Claudio / Drusi f(ilio) Caesar[i] / Augusto Germ(anico), / pontif(ici) max(imo), trib(unicia) pot(estate) V, / imp(eratori) VIII, co(n)s(uli) III*

desig(nato) / IIII, p(atri) p(atriae).

Inscriptienr.: C12

Bron: CIL V 333

Regio: X

Vindplaats: Parentium

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *M(arco) Lucio Maximo Ve[t.] / coniugi [k.] P(ublio) et [G]aio f(ilibus) / et Aurelio Titinio Vet. / et nepot(i) rariss(imo). / H(oc) m(onumentum) h(eredem) n(on) s(equetur). In front(em) p(edes) XX / in ag(rem) [p(edes) ---].*

Inscriptienr.: C13

Bron: CIL V 698 ; II X (IV) 376 ; ILS 5889

Regio: X

Vindplaats: Tergeste

Onderwerp: wegenbouw

Inscriptie: *[H]anc viam d(irectam) / per Atium centurion(em) post / sententiam dictam ab A(ulo) Plautio, / legato Ti(beri) Claudi Caesaris Aug(usti) / Germ(anici), et postea translata a / Rundictibus in fines C(ai) Laecani / Bassi restituit iussu Ti(beri) Claudi / Caesaris Aug(usti) Germ(anici) imperatoris. / L(ucius) Rufellius Severus primipilaris.*

Inscriptienr.: C14

Bron: CIL V 1838 ; ILS 1349

Regio: X

Vindplaats: Iulium Carnicum

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *C(aio) Baebio P(ubl(i)i) f(ilius) Cla(udia tribu) / Attico, / Ilvir(o) i(ure) d(icundo), primopil(o) / leg(ionis) V Macedonic(ae), praef(ecto) / c[i]vitatium Moesiae et / Treballia[e, pra]ef(ecto) [ci]vitat(ium) / in Alpib(us) Maritumis, t[r(ibunus)] mil(itum) coh(ortis) / VIII pr(aetoriae), primopil(o) iter(um), procurator(i) / Ti(berii) Claudi Caesaris Aug(usti) Germanici / in Norico. /*

Civitas / Saevatum et Laiancorum.

Inscriptienr.: C15

Bron: CIL V 1842 ; ILS 6684

Regio: X

Vindplaats: Iulium Carnicum

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *D(is) M(anibus). / M(arcus) Volumnius / M(arci) f(ilius) Cla(udius) tribu / Urbanus, / dec(urio) col(oniae) Iul(ii) Kar(nici), / Ilvir i(ure) d(icundo). / M(arcus) Volumnius / Ardeatinus, / patrono b(ene) of -onae) m(erenti) of -emoriae) / et Iuliae / Iucundae, / uxori karis(simae).*

Inscriptienr.: C16

Bron: CIL V 2088

Regio: X

Vindplaats: Acelum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) Claudio Caesa[ri]. / M(arcus) Saloniu[s ...]es.*

Inscriptienr.: C17

Bron: CIL V 3326 ; AE 1992 740b ; ILS 204

Regio: X

Vindplaats: Verona

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) Claudio Drusi f(ilio) / Caesari Aug(usto) Germanico, / pontif(ici) max(imo), trib(unicia) potest(ate) / IIII, co(n)s(uli) III designato IIII, / imp(eratori). Publice d(ecreto) d(ecurionum).*

Opmerking: Het gaat hier om een fragmentaire inscriptie; zowel links als rechts van deze tekst moeten zich nog minstens twee andere ereïnscripties bevonden hebben, misschien gericht aan de vrouw en de zoon van de keizer. Volgens de meest recente aanvulling zou het om Augustus en Gaius gaan en kunnen de resterende letters als volgt aangevuld worden:

(links) [Divo August]o / [---] / [--- Publice] d(ecreto) d(ecurionum).

(rechts) C(aio) [---] / [---] / c[---] / g[---] / pu[blice d(ecreto) d(ecurionum)].

Inscriptienr.: C18

Bron: CIL V 4309 ; II X (V) 735

Regio: X

Vindplaats: Brixia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) Claudio] Drusi [f(ilio) Caesari Aug(usto) Germanico, / pontifici ma]xim(o), tribu[n(icia) potest(ate)].*

Inscriptienr.: C19

Bron: CIL V 4961 ; II X (V) 1190

Regio: X

Vindplaats: Camunni

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) Cla]udio Cai[sari / ---]mus haec efi[--- / ---]tibus curam doc[---].*

Inscriptienr.: C20

Bron: CIL V 5050 ; AE 1983 445; ILS 206; FIRA² I 71; Abbott and Johnson, *Municipal Administration* 49

Regio: X

Vindplaats: Tridentum (Anauni)

Onderwerp: burgerrecht

Inscriptie: *M(arco) Iunio Silano Q(uinto) Sulpicio Camerino co(n)s(ulibus), / idibus Martis. Bais in praetorio edictum / Ti(berii) Claudi Caesaris Augusti Germanici propositum fuit id / quod infra scriptum est.*

Ti(berius) Claudius Caesar Augustus Germanicus, pont(ifex) / maxim(us), trib(unicia) potest(ate) VI, imp(erator) XI, p(ater) p(atriciae), co(n)s(ul) designatus IIII dicit:

Cum ex veteribus controversis pe[nd]entibus aliquamdiu etiam / temporibus Ti(berii) Caesaris patru(i) mei, ad quas ordinandas / Pinarium Apollinarem

miserat, quae tantum modo / inter Comenses essent (quantum memoria refero) et / Bergaleos, isque primum apsentia pertinaci patruī mei, / deinde etiam Gai principatu quod ab eo non exigebatur / referre (non stulte quidem) neglexserit, et postea / detulerit Camurius Statutus ad me agros plerosque / et saltus mei iuris esse: in rem praesentem misi / Plantam Iulium amicum et comitem meum, qui / cum, adhibitis procuratoribus meis qu[i]que in alia / regione quique in vicinia erant, summa cura inquisierit et cognoverit, cetera quidem, ut mihi de monumentis commentario facto ab ipso sunt, statuat pronuntietque ipsi permitto.

Quod ad condicionem Anaunorum et Tulliassium et Sindunorum pertinet, quorum partem delator adtributam Tridentinis, partem ne adtributam quidem arguisse dicitur, / tam et si animadverto non nimium firmam id genus hominum habere civitatis Romanae originem: tamen, cum longa / usurpatione in possessionem eius fuisse dicatur et ita permixtum cum Tridentinis, ut diduci ab is sine gravi splendidi municipi / iniuria non possit, patior eos in eo iure, in quo esse se existima verunt, permanere beneficio meo, eo quidem libentius, quod / pler[i]que ex eo genere hominum etiam militare in praetorio / meo dicuntur, quidam vero ordines quoque duxisse, / non nulli [a]llecti in decurias Romae res iudicare.

Quod beneficium is ita tribuo, ut quaecumque tanquam / cives Romani gesserunt egeruntque aut inter se aut cum / Tridentinis alisque, rat[a] esse iubeam, nominaque ea, / quae habuerunt antea tanquam cives Romani, ita habere is permittam.

Inscriptienr.: C21

Bron: CIL V 5804

Regio: XI

Vindplaats: Mediolanum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) Claudio / Drusi filio) Caesari Aug(usto) / Germanico, / pont(ifici) max(imo), / trib(unicia) pot(estate) VIII, imp(eratori) XVI, / co(n)s(uli) IIII, co(n)s(uli) design(ato), / p(atri) p(atriciae). / Vicus Venerius.*

Inscriptienr.: C22

Bron: CIL V 6969

Regio: XI

Vindplaats: Augusta Taurinorum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) C]laudio Drusi f(ilio) Caesari A[u]gusto G[ermanico, pont(ifici) max(imo), / t]ribunic(ia) potest(ate) VIII, imper(ator) [X]VI, consu[li IIII, p(atri) p(atriciae). / ..g]litius T(iti) f(ilius) Stel(latina tribu) Barbarus prim[ip]ilaris, p[raef(ectus) coh(ortis) [... / t]ribunus militum, praef(ectus) fabr(um) T[i(berii) C]laudi Caes[aris Aug(usti) Germ(anici)].*

Inscriptienr.: C23

Bron: CIL V 7150

Regio: XI

Vindplaats: Augusta Taurinorum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *In ho[norem] / Ti(berii) Claudii Drusi f(ili) Ca[esaris Aug(usti) Germanici], / pont(ificis) max(imi), trib(unicia) pot(estate) II, co(n)s(ulis) de[s(ignati) III].*

Inscriptienr.: C24

Bron: CIL V 8002 ; ILS 208

Regio: X

Vindplaats: Feltria (Via Claudia Augusta)

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Ti(berius) Claudius Drusi f(ilius) / Caesar Aug(ustus) Germa/nicus, pontifex maxu/mus, tribunicia potesta/te VI, co(n)s(ul) IV, imp(erator) XI, p(ater) p(atriciae), / censor, viam Claudiam / Augustam quam Drusus / pater Alpibus bello pate/factis derex[e]rat munit ab Altino usque ad flumen / Danuvium m(ilia of -iliarium) p(assuum of -osuit) CCCL.*

Inscriptienr.: C25

Bron: CIL V 8003

Regio: X

Vindplaats: Via Claudia Augusta

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Ti(berius) Claudius Caesar / Augustus German[icus], / pont(ifex) max(imus), trib(unicia) pot(estate) VI, / co(n)s(ul) desig(natus) IIII, imp(erator) XI, p(ater) p(atriciae), / [vi]am Claudiam Augustam / quam Drusus pater Alpibus bello patefactis derexerat / munit a flumine Pado at / [f]lumen Danuvium per m(ille of -ilia) p(assus of -assuum) CC[CL].*

Inscriptienr.: C26

Bron: CIL IX 2840

Regio: IV

Vindplaats: Histonium

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) Cla]udio / [---] Ger[manico] / ---]cia[---].*

Inscriptienr.: C27

Bron: CIL IX 5426

Regio: V

Vindplaats: Falerio

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) Claudio Dr[u]si filio) Caesari August(o) / Germanico, / pontifici maximo, trib(unicia) potest(ate) III, co(n)s(uli) III, imp(eratori) III, p(atri) p(atriciae). / L(ucius) Celer Quidacilius pater nomine fili et suo testamento fieri iussit. / C(aius) Octavius L(ucii) filius) Vel(ina tribu) Celer adiecta pecunia faciendum curavit.*

Inscriptienr.: C28

Bron: CIL IX 5532

Regio: V

Vindplaats: Urbs Salvia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) Claudio Dru[si filio] Caes(ari) Aug(usto) Germanico,] / pontif(ici) max(imo), tr[ib(unicia) pot(estate) ---].*

Inscriptienr.: C29

Bron: CIL IX 5959 ; ILS 209

Regio: IV

Vindplaats: Foruli (Via Claudia Nova)

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Ti(berius) Claudius / Drusi filius) Caesar / Aug(ustus) Germanicus, / pontif(ex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / VII, co(n)s(ul) IIII, imp(erator) XI, p(ater) p(atriciae), / censor designat(us), / viam Claudiam novam / a Forulis ad conflu(entis) Atternum et / Tirinum per passuum / XXXXVIIICLXXXXII sternendam curavit.*

Inscriptienr.: C30

Bron: CIL IX 5973

Regio: IV

Vindplaats: Teate (Via Claudia Valeria)

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Ti(berius) Claudius / Caisar / Aug(ustus) Ger(manicus), pont(ifex) max(imus), / trib(unicia) pot(estate) VIII, imp(erator) XVI, / co(n)s(ul) IIII, p(ater)*

p(atriciae), censor, / Viam Claudiam Valer[iam] / a Cerfennia Ostia Ate[rni] / munit idemque / pontes fecit. / XLIII.

Inscriptienr.: C31

Bron: CIL IX 6361

Regio: IV

Vindplaats: Trebula Mutuesca

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) Claudio Ca]esa[ri] / Augusto] Ger[manico, / p]ontif(ici) m[aximo, / c]o(n)s(uli) de[s(ignato) ---].*

Inscriptienr.: C32

Bron: CIL X 1401 ; ILS 6043

Regio: I

Vindplaats: Herculaneum

Onderwerp: *senatus consultum* i.v.m. de landbouw

Inscriptie: *Cn(aeo) Hosidio Geta, L(ucio) Vagellio co(n)s(ulibus), / X k(alendas) Octobr(is), s(enatus) c(onsultum). / Cum providentia optumi principis tectis quoque / urbis nostrae et totius Italiae aeternitati prospexerit, quibus / ipse non solum praecepto augustissimo set etiam exemplo / suo prodesset, conveniretq(ue) felicitati saeculi instantis / pro portione publicorum operum etiam privatorum custodi[a], / deberentque apstinere se omnes cruentissimo genere / negotiationis, ne<que> inimicissimam pace faciem inducere / ruinis domum villarumque, placere: si quis negotiandi causa / emisset quod aedificium, ut diruendo plus acquireret quam / quanti emisset, tum duplam pecuniam, qua mercatus eam rem / esset, in aerarium inferri utique de eo nihilo minus ad senatum / referretur. Cumque aequae non oportere[t] malo exemplo vendere quam / emerint, venditores quoque coercerentur, qui scientes dolo malo / [co]ntra hanc senatus voluntatem vendidissent, placere: tales / venditiones inritas fieri. Ceterum testari senatum domini[s nihil] / constitui qui rerum suarum possessores futuri aliquas [partes] / earum mutaverint, dum non negotiationis causa id factum [sit]. / Censuere. In senatu fuerunt CCCLXXXIII.*

<Q(uinto)> Volusio, P(ublio) Cornelio co(n)s(ulibus), VI Non(as) Mart(is), s(enatus) c(onsultum). / Quod Q(uintus) Volusius, P(ublius) Cornelius verba fecerunt de postulatione necessari[orum] / Alliatoriae Celsil<l>ae, q(uid) d(e) e(a) r(e) f(ieri) p(laceret), d(e) e(a) r(e) i(ta) c(ensuerunt): / Cum s(enatus) c(onsultum) quod factum est Hosidio Geta et L(uco) Vagellio co(n)s(ulibus), clarissimis viris, ante d<ie>m <X> K(alendis) / Oct(obris) auctore divo Claudio cautum esset ne quis domum villamve dirueret, qu<o plus> / sibi acquireret, neve quis negotiandi causa eorum quid emeret venderetve, / poenaq(ue) in emptorem qui adversus id s(enatus) c(onsultum) fecisset constituta esset, [ut] / qui quid emisset duplum eius quanti emisset in aerarium inferre cogere/tur, et eius qui vendidisset inrita fieret venditio, de iis autem, qui rerum / suarum possessores futuri aliquas partes earum mutassent, dum modo / non negotiationes causa mutassent, nihil esset novatum; et necessari / Alliatoriae Celsil<l>ae, uxoris Atilii Luperi ornatissimi viri, exposuis/sent huic ordini patrem eius Alliatorium Celsum emisse fundos cum aedificis in / regione Mu<t>in{i}ensi, qui vocarentur Campi Macri, in quibus locis mercatus a<g>i supe/rioribus solitus esset temporibus, iam per aliquo<t> annos desisset haberi, eaque / aedificia longa vetustate dilaberentur neque refecta usui essent futura, quia neque / habitaret in iis quisquam nec vellet in deserta <a>c ruentia commigrare: ne quid / fraudi multae poenaq(ue) esset Celsil<l>ae, si ea aedificia, de quibus in hoc ordine actum / esset, aut demolita fuissent, aut ea conditione sivi per se sivi cum agris vendi/disset, ut emptori sine fraude sua ea destruere tollereque liceret.

In futurum autem admonendos ceteros esse ut apstinerent se a tam foedo genere negotiation., / hoc praecipue saeculo, quo excitari nova et ornari {in} universa, quibus felicitas orbis terra/rum splenderet, magis conveniret, quam ruinis aedificiorum ullam partem deform<are> / Italiae et adhuc retinere priorum temporum [incuriam quae univers affecisset] / ita ut diceretur senectute actum----. Censuere. In senatu [fuerunt----].

Inscriptienr.: C33

Bron: CIL X 1416 ; IN 2396

Regio: I

Vindplaats: Herculaneum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) Claudio Drusi f(ilio) / Caesari Augusto / Germanico, / pontif(ici) max(imo), tri[b(unicia) po]t(estate) VIII, / i[m]p(eratori) XVI, co(n)s(uli) [I]III, / patri patria[e, ce]ns(ori), / ex testame[nto ...]essi L(ucii) f(ili) M[e]n(enia tribu) Senecae, / milit(is) cohor(tis) XIII urbanae et / dedicati[o]ni eius legavit municipib(us) / singulis HS IIII N.*

Inscriptienr.: C34

Bron: CIL X 1558

Regio: I

Vindplaats: Puteoli

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Fortunae pu]blica sacrum / [? ministra]e sacerdoti di[vini / nostri im]peratoris Ti(berii) Claud[i Dru]si f(ili) Caes(aris) Aug[usti] Germanici, pont[if]icis / maximi, tr(ibunicia) pot(estate) VI, co(n)s(ulis) III desig(nati) III, imp(eratoris) XII, p(atris) [p(atriae)].*

Inscriptienr.: C35

Bron: CIL X 1897b

Regio: I

Vindplaats: Puteoli

Onderwerp: waterbuis

Inscriptie: *Imp(erator) Tiberius Caesa(r) Aug(ustus) Ger(manicus).*

Inscriptienr.: C36

Bron: CIL X 1898

Regio: I

Vindplaats: Puteoli

Onderwerp: waterbuis

Inscriptie: *Ti(berii) Claudi Caes(aris) Aug(usti).*

Inscriptienr.: C37

Bron: CIL X 3674

Regio: I

Vindplaats: Misenum

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *T(ito) Fl(avio) Avito / Forensi, II/vir(o) iter q(uin)q(uennalis) omnib(us) / munerib(us) functo hic / idem ad lavacrum bal/near(um) publicar(um) ligni / duri vehes n. CCCC en/thecae nomine in per/petuum obtulit ita / tamen ut magistratuus / quod annis successorib(us) / suis tradant; filio T(iti) Fl(avii) Aviti, v(iro) e(gregio), patron(o) col(oniae). / Ordo et popul(us) Misenat(um).*

Inscriptienr.: C38

Bron: CIL X 3678

Regio: I

Vindplaats: Misenum

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *L(ucio) Aemil(io) Pertinaci Ac/ceiano L(ucii) fil(io), eq(uiti) r(omano), nato / eq(uiti) r(omano) et dec(urio) col(oniae) Mis(enatum), / q(ui) vixit ann(os) XL, m(enses) III. / Aemil(ius) Agape et / Sofia, fratri karissim(o).*

Inscriptienr.: C39

Bron: CIL X 4781

Regio: I

Vindplaats: Teanum Sidicinum

Onderwerp: kolonie
Inscriptie: *[Ti(berio) Claudio Drusi filio) Caesari Aug(usto), / pont(ifici) max(imo), trib(unicia) pot(estate) VIII, imp(eratori) XVI, co(n)s(uli) III, co(n)s(uli)] / designato, patri pa[triae]. / Col(onia) Cl(audia) Firma Teanum [---].*

Inscriptienr.: C40

Bron: CIL X 4799

Regio: I

Vindplaats: Teanum Sidicinum

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *Pub? col(onia) Cl(audia) F[i]r(ma) Tea(num).*

Inscriptienr.: C41

Bron: CIL X 5188

Regio: I

Vindplaats: Casinum

Onderwerp: ?

Inscriptie: *M(arcus) Obultronus Cultellus, praef(ectus) fabr(um) / divi Claudi iussu Caesaris dedicavit.*

Inscriptienr.: C42

Bron: CIL XI 5

Regio: VIII

Vindplaats: Ravenna

Onderwerp: werken

Inscriptie: *Ti(berius) Claudius Drusi filius) Cae/sar Aug(ustus) Germanicus, / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) II, / co(n)s(ul) desig(natus) III, imp(erator) III, p(ater) p(atriciae) / dedit.*

Inscriptienr.: C43

Bron: CIL XI 1169

Regio: VIII

Vindplaats: Veleia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) Claudio Caesari / Aug(usto) Germanico, / pont(ifici) max(imo), trib(unicia) pot(estate) / II, imp(eratori) III, co(n)s(uli) desig(nato) III, / p(atri) p(atriciae), / d(ecreto) d(ecurionum).*

Inscriptienr.: C44

Bron: CIL XI 2999

Regio: VII

Vindplaats: Viterbo (Via Cassia)

Onderwerp: wegebouw

Inscriptie: *Ti(berius) Cl[au]dius / Cae[s]ar A[u]g(ustus) / fecit. / Imp(erator) Caesar A[u]g(ustus) / Ve[s]pasianus, / pontifex max(imus), / tribunic(ia) potestat(e), / imp(erator) XVIII, p(ater) p(atriciae), co(n)s(ul) / VIII, censor, restituit.*

Inscriptienr.: C45

Bron: CIL XI 3593

Regio: VII

Vindplaats: Caere

- Onderwerp:** eerbewijs
- Inscriptie:** *Deos curiales / genium Ti(berii) Claudi / Caisaris Augusti, / p(atris) p(atriciae), curiae Aserniae. / A(ulus) Avillius Acanthus dictator, / M(arcus) Iunius Eutyclus de suo posuer(unt) es..*
- Opmerking:** Sommige historici menen echter dat de letters “es” bij de vorige regel horen en dat het hier twee “*dictatores*” betreft (B. Liou, *Praetores Etruriae XV popularum (Étude d’ épigraphie)*, Bruxelles 1969, p. 76).

Inscriptienr.: C46

Bron: CIL XI 3599

Regio: VII

Vindplaats: Caere

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) C[laudio] / Caesari Aug(usto) / Germanico, pont(ifici) / max(imo), trib(unicia) po[t(estate)].*

Inscriptienr.: C47

Bron: CIL XI 3790

Regio: VII

Vindplaats: Veii

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) C]aes[ari div]i Augu[sti f(ilio) Augusto, / po]ntif(ici) m[axim(o)], tribun(icia) [pot(estate), imp(eratori), co(n)s(uli), et / Ti(berio) Cla]udio Dr[usi f(ilio) C]aesari A[ugusto Germanico, / pon]tif(ici) max(imo), [trib(unicia) po]test(ate), co(n)s(uli), i[mp(eratori) --- / ---]ius C(aii) f(ilius) [-]ius flam[en].*

Opmerking: Deze ereïnscriptie is gericht aan Tiberius én Claudius.

Inscriptienr.: C48

Bron: CIL XI 3791

Regio: VII
Vindplaats: Veii
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *Ti(berio) Claudio Drusi filio) / Caesari Augusto / Germanico, / pontif(ici) max(imo), trib(unicia) potest(ate) VI, / imp(eratori) XI, p(atri) p(atriciae), co(n)s(uli) design(ato) III.*

Inscriptienr.: C49

Bron: CIL XI 3792
Regio: VII
Vindplaats: Veii
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *Ti(berio) C[laudio] / Caesa[ri Aug(usto)] / Germa[nico], / pontif(ici) ma[x(imo), trib(unicia) pot(estate) ---, / i]mp(eratori) XX, [co(n)s(uli)].*

Inscriptienr.: C50

Bron: CIL XI 5999 ; ILS 201
Regio: VI
Vindplaats: Sestinum
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *Ti(berio) Claudio / Drusi filio) Caesa/ri Aug(usto) Germ(anico), / pont(ifici) maxim(o), trib(unicia) pot(estate) II, co(n)s(uli) / II, imp(eratori) III, patri / patriae, / d(ecreto) d(ecurionum).*

Inscriptienr.: C51

Bron: CIL XI 6114
Regio: VI
Vindplaats: Forum Sempronii
Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) Cl]audio Dr[usi f(ilio) Caesari / Au]gusto G[ermanico, / ponti]fici maxim(o), [trib(unicia) pot(estate), / imp(eratori) VII, p(atri) p(atria), co(n)[s(uli) ---].*

Inscriptienr.: C52

Bron: CIL XI 6954

Regio: VII

Vindplaats: Luna

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[T]i(berio) Claudio Drusi / f(ilio) Caesari Augusto / Germanico, pontif(ici) / maxsimo.*

Inscriptienr.: C53

Bron: CIL XI 7793

Regio: VII

Vindplaats: ?

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) Claud[io Cae]sari Aug[usto / Germani]co.*

Inscriptienr.: C54

Bron: CIL XIV 85 ; ILS 207

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Ostia

Onderwerp: werken

Inscriptie: *Ti(berius) Claudius Drusi f(ilius) Caesar / Aug(ustus) Germanicus, pontif(ex) max(imus), / trib(unicia) potest(ate) VI, co(n)s(ul) design(atus) IIII,*

*imp(erator) XII, p(ater) p(atriciae), / fossis ductis a Tiberi operis portu[s] /
caussa emissisque inmare urbem / inundationis periculo liberavit.*

Inscriptienr.: C55

Bron: CIL XIV 2085

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Lavinium

Onderwerp: buis

Inscriptie: *Tiberi Claudii Caes[aris ---].*

Inscriptienr.: C56

Bron: CIL XIV 2097 ; ILS 6194

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Lanuvium

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Senatus p(opulus)q(ue) Lanvinus ex p(ecunia) p(ublica). / Ti(berio) Claudio
Caesari Aug(usto) Germanico, pont(ifici) max(imo), tr(ibunicia) pot(estate) II,
/ C(aio) Caelio Pulchro dictatore, P(ublio) Autronio Celso, L(ucio) Laberio
Maximo aed(ili).*

Inscriptienr.: C57

Bron: CIL XIV 2159

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Aricia

Onderwerp: eerbewijs ?

Inscriptie: *[Ti(berio) Cl]audio / [Drusi f(ilio) Cae]sari / [Aug(usto) Germa]nico / [---] Claudii f(ilio).*

Inscriptienr.: C58

Bron: CIL XIV 3644 ; II vol. I 179 ; ILS 1942

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Tibur

Onderwerp: overige

Inscriptie: *C(aius) Iulius Aug(usti) l(ibertus) Sam[ius], / proc(urator), / accensus divi Claudii et / Neronis Augusti / patronorum.*

Inscriptienr.: C59

Bron: Cron. Erc. VIII (1978) 9

Regio: I

Vindplaats: Herculaneum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) Cla]udio Dr[usi f(ilio) Aug(usto) Germanico], / pontif(ici) ma[x(imo), trib(unicia) pot(estate) ..., imp(eratori) ..., p(atri) p(atriciae), co(n)s(uli) ...].*

Inscriptienr.: C60 = N31

Bron: EE VII 1242 ; ILS 220

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Aricia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Pro / [sa]lute Ti(berii) / [Claud]i Caesaris / [Aug(usti) Germ]anici, et Iuliae / [Agrippinae Aug(ustae) et T]i(berii) Claudi Brittanici / [Caesaris, et Neronis Claudi Caesaris / [...]us imp(erio?) Dia(nae) lumen perp(etuum).*

Opmerking: Deze inscriptie is gericht aan Claudius, Agrippina en Nero.

Inscriptienr.: C61

Bron: EE IX 445

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Ostia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Ti(berio) Clau]dio / [Germanic]o, pon[tifici max(imo), / c]o(n)s(uli).*

Inscriptienr.: C62

Bron: W. Eck (1995) p. 90

Regio: VII

Vindplaats: Perugia

Onderwerp: herstellingswerken

Inscriptie: *Imp. Cae[s. ---] / Perusini[---] / Ti. Claud[i ---] / c[---].*

Opmerking: De aanvulling van het opschrift is omstreden. Wij volgen de meest recente, voorgesteld door W. Eck:

Imp(erator) Cae[sar divi f(ilius) Augustus --- p.p.?] / Perusini[s? ---dedit]. / Ti(berius) Claud[ius Caesar Aug(ustus) Germanicus ---] / c[ensor? restituit].

Keizer Nero

Inscriptienr.: N1

Bron: AE 1889 19

Regio: I

Vindplaats: Pompeii

Onderwerp: graffito

Inscriptie: *Pro salute Ner[onis] / in terr[ae] motu.*

Inscriptienr.: N2

Bron: AE 1911 189

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Ostia

Onderwerp: waterbuis

Inscriptie: *Neronis Caesaris Aug(usti).*

Inscriptienr.: N3

Bron: AE 1955 87

Regio: VI

Vindplaats: Nuceria Cam.

Onderwerp: ?

Inscriptie: *[--- Dru]si / [German]ici n(epos), / [Ti(berii) Caes(aris) Aug(usti)]
pron(epos).*

Inscriptienr.: N4

Bron: AE 1959 278

Regio: IV

Vindplaats: Saepinum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Neroni Claudio / Ti(berii) f(ilio) Druso Germ(anico), / auguri, co(n)s(uli), imp(eratori) III.*

Inscriptienr.: N5

Bron: AE 1964 140

Regio: II

Vindplaats: Brundisium

Onderwerp: ?

Inscriptie: *... Nero / Augusti Ge[rman.?).*

Inscriptienr.: N6

Bron: AE 1979 175

Regio: I

Vindplaats: Herculaneum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Neroni Clau]dio Caesa[ri Germanico? Drusi / Ti(berii) Claudi(i) Augu]sti German[ici filio. / L(ucius) Ma]mmius Max[imus, p(ecunia) s(ua)].*

Inscriptienr.: N7

Bron: AE 1980 236

Regio: I

Vindplaats: Puteoli

Onderwerp: relatie keizer - plebs

Inscriptie: *[L(ucio)] Cassio L(ucii) f(ilio) Pal(atina tribu) Cerea[li, praef(ecto) / f]abrum, aug(uri), q(uaestori), curatori o[perum] / publicor(um) et locorum prim[o facto], / Iivir(o) q(uinquiens), quinq(uennali), curatori aq[uarum]; / [[huic]] universa plebs cum [[gladiat(orium) munus / Neroni]] Caesari Aug(usto) in amphithea[tro edidit]. / Cassia Cale Cer[ea]li f(ilio) piissimo, [l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) p(osuit)].*

Inscriptienr.: N8

Bron: AE 1992 577

Regio: VII

Vindplaats: Luca

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Neron[i Claudio divi Claudi f(ilio) Ger]man(ici) / Caesa[ris n(epoti), Ti(berii) Caesaris Aug(usti) pron(epoti)], divi / Aug(usti) a[bn(epoti), Caesari Aug(usto) Germani]c(o), p(ontifici) m(aximo), / tr(ibunicia) po[t(estate) XI (of XII), imp(eratori) VIII (of X), co(n)s(uli) III], / L(ucius) Titinius L(ucii) f(ilius) Gal(eria) Glaucus Lucre]tianus, Iivir / IIII quinqu(ennalis) primus creatus bene]ficio divi Claudi, / [praefectus Neronis Claudi Caesaris Aug(usti), p(atronus)] c(oloniae), sevir eq(uitum) Romanor(um), / [curio sacrorum faciundorum fl(amen) Romae], flam(en) Aug(usti) benficio / [Caesaris creatus, trib(unus) militum leg(ionis)] XXII Primigeniae, / [praefectus insularum Baliarum, / [--- voto] suscept[o].*

Inscriptienr.: N9

Bron: AE 1994 616

Regio: VII

Vindplaats: Cosa

Onderwerp: werken

Inscriptie: *[Nero] C[aesa]r Ti(berius) / [Claud]i C[aesari]s Aug(usti) / [Ger]manic[i, p(ecunia) p(ublica)] f(ecit), / [odeum? sua] pe[cun]ia restit[uit].*

Opmerking: Men is nog geenszins tevreden over de ietwat verwrongen aanvullingen. Het ontbreken van *filius* en het voorkomen van zowel *fecit* als *restituit* zijn zorgwekkend.

Inscriptienr.: N10

Bron: CIL IV 2152 ; ILS 6326

Regio: I

Vindplaats: Pompeii

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *Coloniae Clau(dia) / Neronesi Putiolan<a>e / feliciter / scripsit C(aius) Iulius Speratus. / Sperate, va(le).*

Inscriptienr.: N11

Bron: CIL IV 3525 ; ILS 6444

Regio: I

Vindplaats: Pompeii

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *Iudici(i)s Aug(usti) felic. Puteolos Antium Tegeano Pompeios, hae sunt verae / colonia[e].*

Opmerking: “*Iudici(i)s Aug(usti)*” slaat met zekerheid op keizer Nero.

Inscriptienr.: N12

Bron: CIL V 2035

Regio: X

Vindplaats: Pagus Laebactium

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *In honorem / [Neronis] Claudi / Caesaris Augusti / Germanici. / Sex(tus) / Paeticus Q(uinti) f(ilius) / Tertius et / C(aius) Paeticus Sex(ti) f(ilius) / Firmus / horilogium cum sedibus / paganis Laebactibus / dederunt.*

Inscriptienr.: N13

Bron: CIL IX 1108

Regio: II

Vindplaats: Aeclanum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Neroni Claudio Caesari / T[i(berii)] Claudi Caesaris Aug(usti) f(ilio).*

Inscriptienr.: N14

Bron: CIL IX 1109

Regio: II

Vindplaats: Aeclanum

Onderwerp: werken ?

Inscriptie: *[Nero Claudius / Caesa]r Au[g(ustus) / Ger]mani[cus, / pont]ifex max[imus / pontif]icis maxi[mi f(ecit)].*

Inscriptienr.: N15

Bron: CIL IX 4115

Regio: IV

Vindplaats: Aequiculi

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Imp(eratori) Caesar(i) / divi Claudii / f(ilio) Aug(usto) Ti(berio) / Neroni, vvv/ vvv / pontif(ici) max(imo), / trib(unicia) pot(estate) IIII, con(suli) III, / d(ecreto) d(ecurionum).*

Inscriptienr.: N16

Bron: CIL IX 4968 ; ILS 5543

Regio: IV

Vindplaats: Cures

Onderwerp: *praefectus imperatoris*

Inscriptie: *L(ucius) Tuccius P(ublili) f(ilius) Col(lina tribu) Maxim[us], / trib(unus) mil(itum) leg(ionis) XV Apollina[ris], / praef(ectus) fabr(um), IIIIvir, praef(ectus) / [Neronis] Caesaris Aug(usti) Curibus Sabinis / has(tatus) porticus sua pec(unia) restituit.*

Inscriptienr.: N17

Bron: CIL X 932 ; ILS 224

Regio: I

Vindplaats: Pompeii

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Ti(berio) Claudio, / Ti(berii) Claudi Caesaris / Augusti Germanici / p(atris) p(atriciae) f(ilio), Neroni / Caesari, / d(ecreto) d(ecurionum).*

Inscriptienr.: N18

Bron: CIL X 3704 ; ILS 5054

Regio: I

Vindplaats: Cumae

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *[?] Veratio A(uli) f(ilio) Pal(atina tribu) Severiano, / equiti Rom(ano), cur(ator) rei p(ublicae) Tegianensium, adlecto in ordin(em) / decurion(um), civi amantissimo, qui cum privilegio sacer/doti Caeninensis munitus potuisset ab honorib(us) et munerib(us) / facile excusari, praeposito amore patriae et honorem aedilitat(is) / laudabiliter administravit et diem felicissim(um) III id(ibus) Ian(uariis) natalis / dei patri n(ostri) venatione pass(iva), denis bestis et IIII feris dent(at)is et IIII paribus / ferro dimicantib(us) cetero(ue) honestissim(o) apparatu largiter exhibuit. / Ad honorem quoque duumviratus ad cumulanda munera patriae / suae libenter accessit. Huic cum et populus in spectaculis adsidue bigas statui postulasset et splendidissim(us) ordo merito decreviss(et), pro insita / modestia sua unius bigae honore content(us) alterius sumptus rei p(ublicae) remisit. L(ocus) d(at)us d(ecreto) d(ecurionum) c(oloniae) I(uliae).*

Inscriptienr.: N19

Bron: CIL X 5171

Regio: I

Vindplaats: Casinum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Neroni [---] / Claudio [divi f(ilio)] / Caesari [Aug(usto)] / Ger(manico), pont(ifici) [max(imo)], / tr(ibunicia) pot(estate) XIII, [imp(eratori)] / VIII, co(n)s(uli) IV, [p(at)ri] p(at)riae]. / L(ucius) Stenius Sil[---] / ex testamento.*

Inscriptienr.: N20

Bron: CIL X 5369 ; ILS 6327

Regio: I

Vindplaats: Fratta Maggiore (tussen Minturnae en Casinum)

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *Augustali colonia / Neronensi Claudia / Augusta Puteolis.*

Inscriptienr.: N21

Bron: CIL X 6672 ; ILS 2574

Regio: I

Vindplaats: Antium

Onderwerp: kolonie

Inscriptie: *Sex(tus) Nonius L(ucii) f(ilius) / Vot(uria tribu) Severus, / veter(anus) deduct(or) Anti(um) / mil(es) coh(ortis) I Classic(i), / annis XXII vixit / annis XXXXV. / L(ucius) Nonius Rufus / frater et heres eius posuit / mil(ites) coh(ortis) I Classi(ci); / h(ic) s(itus of -epultus) e(st).*

Inscriptienr.: N22

Bron: CIL XI 702

Regio: VIII

Vindplaats: Bononia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Im[p(eratori) Neroni Claudio divi Claudii filio), Germanici Caesaris n(epoti)], / Ti(berii) [Caes(aris) Aug(usti) pron(epoti), divi Augusti abn(epoti), Caesari Augusto / VII [imp(eratori) VII, co(n)s(uli) IV ---].*

Inscriptienr.: N23

Bron: CIL XI 720 ; ILS 5674

Regio: VIII

Vindplaats: Bononia

Onderwerp: werken

Inscriptie: *Divus Aug(ustus) parens / dedit, / [... ..] Augustus / Germanicus [...] / refecit. / In huius balinei lavation(em) (sestertios) CCCC / nomin(e) C(aii) Aviasi T(iti) filii Senecae filii sui T(itus) Aviasius Servandus / pater testament(o) legavit ut ex reditu eius summ(a) / in perpetuum viri et impuberes utriusq(ue) sexsus / gratis laventur.*

Opmerking: De naam van de keizer die het openbaar gebouw herstelde, is niet meer leesbaar. Zowel Caligula als Nero zijn als mogelijke initiatiefnemer voor de restauratiewerken naar voor geschoven.

Inscriptienr.: N24

Bron: CIL XI 1331 ; ILS 233

Regio: VII

Vindplaats: Luna

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: - *(a: in parte intuenti sinistra) Divae Poppaeae Augustae / imp(eratoris) Neronis Caesaris August(i). / L(ucius) Titinius L(ucii) filius Gal(eria tribu) Glaucus Lucretianus, flam(en) Romae / et Aug(usti), Ilvir IIII, p(atronus) c(oloniae), sevir eq(uitum) R(omanorum), curio, praef(ectus) fabr(um) co(n)s(ulis), tr(ibunus) milit(um) / leg(ionis) XXII Primig(eniae), praef(ectus) [pro leg]ato insularum Baliarum, tr(ibunus) mil(itum) / l[e]g(ionis) VI Victrici[s], ex voto suscepto pro salute imp(eratoris) Neronis / quod Baliarib[us] voverat anno A(ulo) Licinio Nerva co(n)s(ulibus), Ilviris / L(ucio) Saufe[i]o / Veg[eto] et Q(uinto) A[b]urio Nepoti, ub[i] velli[t] ponere voto compos / Iovi, Iuno[ni], Minervae, Felicitate, Romae, divo Aug(usto).*
- *(b: in parte intuenti dextra) Imp(eratori) Neroni Claudio divi Claudi filio)*

Ger(manici) / Caesaris n(epoti), Ti(berii) Caesaris Aug(usti) pron(epoti), divi Aug(usti) abn(epoti) / Caesari Aug(usto) Germ(anico), p(ontifici) m(aximi), tr(ibunicia) pot(estate) XIII, imp(eratori) XI, co(n)s(uli) III. / L(ucius) Titinius L(ucii) f(ilius) Gal(eria tribu) Glaucus Lucretianus, flam(en) Romae et Aug(usti), Iivir / III, p(atronus) c(oloniae), sevir eq(uitum) R(omanorum), curio, praef(ectus) fabr(um) co(n)s(ulis), tr(ibunus) mil(itum) leg(ionis) XXII Primigeniae, praef(ectus) pro legato / insular(um) Baliarum, tr(ibunus) mil(itum) l[e]g(ionis) VI Victricis, ex voto suscepto pro salute imp(eratoris) / Neronis quod Baliaribus voverat anno A(ulo) Licinio Nerva co(n)s(ulibus), Iiviris L(ucio) Saufe[i]o / Vegeto et Q(uinto) Aburio Nepote, ub[i] velli[t] ponevet voto compos posuit Iovi, Iuno[ni], / Minervae, Felicitate, Romae, divo Augusto.

Inscriptienr.: N25

Bron: CIL XI 1332

Regio: VII

Vindplaats: Luna

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Neroni Claudio divi Claud[ii] f(ilio) Germ(anici)] / Cae[sa]ris n(epoti), [Ti(berii)] Caesaris Aug(usti) pron(epoti), divi / [Aug(usti) abn(epoti)] Caesari Aug(usto) [Germ(anico), / ---]ius leg. ac im[--- / Iivir] quique[nnalis] / Neronis / ---.*

Inscriptienr.: N26

Bron: CIL XI 2716

Regio: VII

Vindplaats: Volsinii

Onderwerp: waterbuis

Inscriptie: *Neronis Caesaris Aug(usti).*

Inscriptienr.: N27

Bron: CIL XI 6955 ; AE 1904 227 ; ILS 8902

Regio: VII

Vindplaats: Luna

Onderwerp: eerbewijs én *praefectus imperatoris*

Inscriptie: - (*links*) *Poppaeae Aug(ustae) Neronis / Caesaris Aug(usti) Germ(anici)*.

- (*rechts*) *Neroni Claudio divi / Claudii filio Germanici / Caesaris n(epoti), Ti(berii) Caesaris / Aug(usti) pron(epoti), divi Aug(usti) abn(epoti) / Caesari Aug(usto) Germanico, p(ontifici) m(aximo), / trib(unicia) potest(ate) VIII, imp(eratori) VIII, co(n)s(uli) III.*

- *L(ucius) Titinius L(ucii) filius Gal(eria tribu) Glaucus Lucretianus, IIvir IIII quinq(uennalis) primus creatus bene/ficio divi Claudii, praefectus Neronis Claudii Caesaris Aug(usti), patronus coloniae, sevir / equitum Romanorum, curio sacrorum faciundorum, fl(amen) Romae, flamen Aug(usti) beneficio Caesaris / creatus, trib(unus) militum leg(ionis) XXII primigeniae, praefectus insularum Baliarum.*

Inscriptienr.: N28

Bron: CIL XIV 1830

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Ostia

Onderwerp: ?

Inscriptie: *[Ti(berii) Clau]di Caesaris / Aug(usti) of [Neronis Clau]di Caesaris / Aug(usti).*

Inscriptienr.: N29

Bron: CIL XIV 2995

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Praeneste

Onderwerp: *praefectus imperatoris*

Inscriptie: *Sex(tus) Pomp[ei]us ---], / trib(unus) mil(itum), Iivir, [--- flamen] / divi Aug(usti) Neronis [Caesaris, Iivir quinquennalis] / praefectus, testa[mento ---] / Pompeia mummi[--- / ex qua] summa porticum mar[moribus ornavit] / Tr[?] Albario adiecta. / Quing(ue) passu[---].*

Inscriptienr.: N30

Bron: CIL XIV 3644 ; II vol. I 179 ; ILS 1942

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Tibur

Onderwerp: overige

Inscriptie: *C(aius) Iulius Aug(usti) l(ibertus) Sam[ius], / proc(urator), / accensus divi Claudii et / Neronis Augusti / patronorum.*

Inscriptienr.: N31 = C60

Bron: EE VII 1242 ; ILS 220

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Aricia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Pro / [sa]lute Ti(berii) / [Claud]i Caesaris / [Aug(usti) Germ]anici, et Iuliae / [Agrippinae Aug(ustae) et T]i(berii) Claudii Britannici / [Caesaris, et Neronis Claudii Caesaris / [...]Jus imp(erio?) Dia(nae) lumen perp(etuum).*

Opmerking: Dit opschrift is gericht aan Claudius, Agrippina en Nero.

Keizer Trajanus

Inscriptienr.: T1

Bron: AE 1891 159

Regio: I (Latium)-VI

Vindplaats: aan de Tiber

Onderwerp: werken

Inscriptie: *[ex auctoritate / imp(eratoris) Cae]saris divi / [Ner]vae fil(ii) Nervae Traiani / [Aug(usti)] Germ(anici), pont(ificis) max(imi), trib(unicia) pot(estate) V, / co(n)s(ulis) IIII, [p(atris)] p(atriciae). / [T]i(berius) Iulius Ferox, cur(ator) Alvei et / riparum Tiberis et cloacarum / urbis terminavit ripam r(ecta) r(egione) / proxim(o) cipp(i) p. VIII S.*

Inscriptienr.: T2

Bron: AE 1892 138

Regio: IV

Vindplaats: nabij Trajanus' villa te Arcinazzo

Onderwerp: waterbuis

Inscriptie: *Imp(eratoris) Caesaris Nervae Traiani / Optimi Aug(usti) Germanic(i) Dacici.*

Inscriptienr.: T3

Bron: AE 1892 139

Regio: IV

Vindplaats: nabij Trajanus' villa te Arcinazzo

Onderwerp: waterbuis

Inscriptie: *Imp(eratoris) Nervae Trainai Caesaris Aug(usti) / German(ici) sub cura Hebri lib(erti) proc[ur(atoris)].*

Inscriptienr.: T5

Bron: AE 1920 102

Regio: VII

Vindplaats: Orbetello

Onderwerp: waterbuis

Inscriptie: *Imp(eratoris) Caesaris Nervae Traiani Aug(usti) Germ(anici) Dacici / sub cura Hebri Aug(usti) lib(erti) pr(ocuratoris), Tuendis ser(vus) fec(it).*

Inscriptienr.: T6

Bron: AE 1926 77

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Tibur

Onderwerp: *curator viarum*

Inscriptie: *[--- seviro equitum / r]omanorum turmae deducendae c[uratori / v]iarum anniae Clodiae Cassiae Cim[inae] / et Trium Traianarum, legato leg(ionis) p[r]imae / Minerviae piae fidelis, proconsuli pr[ovin]/ciae Achaiae, leg(ato) Aug(usti) pr(o) pr(aetori) provin[ciae Bel]/gicae.*

Inscriptienr.: T7

Bron: AE 1926 112

Regio: VII

Vindplaats: Fabro (Via Nova Traiana)

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / Divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacicus, / pont(ifex) max(imus), trib(unicia) pot(estate) XII, / [i]mp(erator) VI, co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriciae), / Viam Novam [Tra]jia[n(i)] / a Volsinis ad fines / Clusinorum fecit. XVII.*

Inscriptienr.: T8

Bron: AE 1926 142

Regio: I

Vindplaats: Sinuessa

Onderwerp: *curator rei publicae*

Inscriptie: *P(ublio) Clodio P(ublilii) filio) / P(ublilii) nepot(i) Fal(erna tribu), / L(ucio) Arleno Basso, / patr(ono) et cur(atori) col(oniae). / Universus ordo / municipum / ob merita eius.*

Inscriptienr.: T9

Bron: AE 1940 38

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Ostia

Onderwerp: ?

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar Nerva Traianus Aug(ustus) / Germ(anicus) Dacic(us), pont(ifex) maximus, trib(unicia) potes(tate), / co(n)s(ul) V, p(ondera) fecit exacta, cura M(arci) Rutili Lupi prae(fecti) / annonae.*

Inscriptienr.: T10

Bron: AE 1941 130

Regio: -

Vindplaats: Rome of Midden-Italië

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Q. R. F. F. optimo pr[incipi].*

Opmerking: De afkorting "Q.R.F.F." is niet bekend.

Inscriptienr.: T11

Bron: AE 1945 83

Regio: II

Vindplaats: Cannae (Via Traiana)

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXV. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul), / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T12

Bron: AE 1966 117

Regio: VIII

Vindplaats: Sarsina

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Imp(eratori)] Caesari / [div]i Nervae f(ilio) / [Ner]vae Traiano / [Aug(usto) Ge]rm(anico) Dacico, / [pontif(ici)] max(imo), trib(unicia) / [pot(estate),] co(n)s(uli) VI, p(atri) p(atriciae). / [Au?]us L(uci) f(ilius) Pup(inia tribu) / [Pud?]ens, trib(unus) coh(ortis) / VII vigilum.*

Inscriptienr.: T13

Bron: AE 1968 120

Regio: II

Vindplaats: Beneventum

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Imp(eratori) Caes[ari] / divi Nerva[e f(ilio)] / Nervae Traiano [Aug(usto)] / Germanico Dac[ico], / pontif(ici) max(imo), trib(unicia) / potestate VII, imp(eratori) IIII, / co(n)s(uli) V, p(atri) p(atriciae). / L(ucius) Licinius Telesinus.*

Inscriptienr.: T14

Bron: AE 1968 146

Regio: IV

Vindplaats: Cannae (Via Traiana)

Onderwerp: wegebouw

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam et pontes / a Benevento Brundisium / pecunia sua fecit.*

Inscriptienr.: T15

Bron: AE 1969/1970 155 = AE 1979 185 (T16) = AE 1985 302 (T20) (herzieningen)

Regio: II

Vindplaats: Luceria

Onderwerp: *curator rei publicae ?*

Inscriptie: *[---] v[--- / ---, equo publico don?]ato ab Imp(eratore) / [--- Aug(usto), de aere publi?]co, ob merita, / [res publica? A]ecanorum, / l(oco) d(ato) d(ecurionum) d(ecreto).*

Opmerking: De op r. 3 overgeleverde letters "...co" dienen waarschijnlijk eerder ingevuld te worden met "Parthico" o.i.d..

Inscriptienr.: T16

Bron: AE 1979 185 = herziening van AE 1969/1970 155 (T15) = AE 1985 302 (T20)

Regio: II

Vindplaats: Luceria

Onderwerp: *curator rei publicae*

Inscriptie: *[..... c]ur(atori) / [rei public(ae) Aecanorum d]ato ab Imp(eratore) / [Traiano Aug(usto) Germ(anico) Daci]co, ob merita / [eius. Ordo et plebs A]ecanorum / [patrono (?), l(oco)] d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).*

Inscriptienr.: T17

Bron: AE 1980 406
Regio: VI
Vindplaats: Sarsina
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *[Imp(eratori)] Caesari / [div]i Nervae f(ilio) / [Nerv]ae Traiano / [Aug(usto) Germ(anico) Dacico, / [pontif(ici)] max(im)o, trib(unicia) / [pot(estate) ..., c]o(n)s(uli) VI, p(atri) p(atriciae). / [...]us L(ucii) f(ilius) Pup(inia tribu) / [...]ens, trib(unus) coh(ortis) / VII vigilum.*

Inscriptienr.: T18

Bron: AE 1981 245
Regio: II
Vindplaats: Aecae
Onderwerp: mijlpaal
Inscriptie: *[---]. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae [f(ilius)] / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dac[ic(us)], / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) [pot(estate) / X]III, i[mp(erator) VI, c]o(n)s(ul) V, / [p(ater) p(atriciae)], / vi[am] a [Benvento] / Brund[isium pecun(ia)] / sua [fecit].*

Inscriptienr.: T19

Bron: AE 1984 257
Regio: II
Vindplaats: Cannae (Via Traiana)
Onderwerp: werken
Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam et pontes a Benevento Brundisium / pecunia sua fecit.*

Inscriptienr.: T20

Bron: AE 1985 302 = herziening van AE 1969/1970 155 (T15) en AE 1979 185 (T16)
Regio: II
Vindplaats: Luceria
Onderwerp: *curator rei publicae*
Inscriptie: [--- / --- c]ur(atori) / [rei publicae d]ato ab Imp(eratore) / [Traiano Aug(usto) Germani]co ob merita / [eius ordo A]jecanorum / [patrono] p(ublice) d(ecreto) d(ecurionum).

Inscriptienr.: T21

Bron: AE 1985 377
Regio: VII
Vindplaats: Lucus Feroniae
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: [Imp(eratori)] Caesari / divi Nervae f(ilio) / Nervae Traiano / Aug(usto) Germ(anico) / Dacico / pontifici maximo, / trib(unicia) pot(estate) X, imp(eratori) V, / co(n)s(uli) V, p(atri) p(atriciae), / restitutori c(oloniae) I(uliae) F(elicis). L(ucus) F(eroniae) / publice / ex d(ecreto) d(ecurionum).

Inscriptienr.: T22

Bron: AE 1987 293a
Regio: II
Vindplaats: Canusium (Via Traiana)
Onderwerp: mijlpaal
Inscriptie: CV[---]. / Imp(erator) Caes[a]r / di[vi] Nervae f(ilius) / N[erva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Da]c[ic(us)], / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, c]o(n)s(ul) [V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pec]u[n(ia) / s]u[a fecit].

Inscriptienr.: T23

Bron: AE 1987 295

Regio: II
Vindplaats: Canusium (Via Traiana)
Onderwerp: mijlpaal
Inscriptie: *CII[---]. / Imp(erator) Caes[a]r / di[vi] Nervae f(ilius) / N[erva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Da]c[ic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, c]o(n)s(ul) [V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pec]u[n(ia) / s]u[a fecit].*

Inscriptienr.: T24

Bron: AE 1987 296
Regio: II
Vindplaats: Canusium (Via Traiana)
Onderwerp: mijlpaal
Inscriptie: *[---]III. / Imp(erator) Caes[a]r / di[vi] Nervae f(ilius) / N[erva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Da]c[ic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, c]o(n)s(ul) [V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pec]u[n(ia) / s]u[a fecit].*

Inscriptienr.: T25

Bron: AE 1987 298
Regio: II
Vindplaats: Canusium (Via Traiana)
Onderwerp: mijlpaal
Inscriptie: *[---]. / Imp(erator) Caes[a]r / di[vi] Nervae f(ilius) / N[erva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Da]c[ic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, c]o(n)s(ul) [V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pec]u[n(ia) / s]u[a fecit].*

Inscriptienr.: T26

Bron: AE 1987 353

Regio: VI
Vindplaats: Urvinum Metaurensis (omgeving van)
Onderwerp: werken
Inscriptie: [---] / *Dacicus, pontife[x] / maximus, trib(unicia) pote[st(ate)] / XI, co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriciae), [---] / vetustate conl[aps ---]*.

Inscriptienr.: T27
Bron: AE 1987 354
Regio: VI
Vindplaats: Attidium
Onderwerp: *praefectus imperatoris*
Inscriptie: [*C(aio) Camurio] C(aii) f(ilio) / [--- n(epoti) Lem(onia) tribu]*] *Clementi, / praef(ecto) fabr(um) IIII], praef(ecto) i(ure) d(icundo) / Imp(eratoris) Traiani Aug(usti), praef(ecto) / [coh(ortis) VII Raetor(um) e]quit(atae), / -----*.

Inscriptienr.: T28
Bron: AE 1990 133 ; SI 6 7
Regio: I
Vindplaats: Setia (Via Appia)
Onderwerp: mijlpaal
Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / divi Nervae fil(ius) / Nerva Traianus / Augustus / Germanicus Dacicu[s], / pontifex maxim[us], / tribunicia potestate X, / imp(erator) V, co(n)s(ul) V, pater patriae, restituendum curavit. / XLIII.*

Inscriptienr.: T29

Bron: AE 1993 664
Regio: VII
Vindplaats: Forum Clodii
Onderwerp: ?
Inscriptie: *Imp(erator-) [Caes(ar-) divi Nervae f(ili-)] / Ne[rva- Traian- Aug(ust-)] / -----.*

Inscriptienr.: T30

Bron: AE 1994 561
Regio: IV
Vindplaats: Cures
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: ----- ? / [--- Ne]rvae [--- / --- Au]g(usto) Ger[man(ico) --- / ---] co(n)s(uli) [--
 -] / -----.

Inscriptienr.: T31

Bron: CIL III 7394 ; ILS 1093
Regio: Thracia
Vindplaats: Perinthus
Onderwerp: *curator viarum*
Inscriptie: *L(ucio) Pullaieno Gargilio / Antiquo / Xv(iro) stlitib(us) iudic(andis), trib(uno) laticl(avius), / leg(ato) III Gallic(a), qua<e>st(ori), cand(idato) Aug(usti), / trib(uno) pl(ebis), pr(aetori), curat(ori) viae Clodiae / Cassiae Ciminiae Trium Traianar(um), legato leg(ionis) I Minerv(ia), / leg(ato) Augustor(um) pro pr(aetore) prov(inciae) / Thrac(iae), co(n)s(uli) designato. / Gaius Alexander et / Aelius Sacerdos et / Flavius Valens / Corniculari.*

Inscriptienr.: T32

Bron: CIL V 854
Regio: X
Vindplaats: Aquileia
Onderwerp: werken
Inscriptie: *[Imp(erator) Caes(ar) divi Nerva]e f(ilius) Nerva Traianus / [Germ(anicus) Dac(icus), pont(ifex) ma]x(imus), trib(unicia) pot(estate) VIII, / [c]onsumptas a solo restituit.*

Inscriptienr.: T33

Bron: CIL V 875 ; ILS 1374
Regio: X
Vindplaats: Aquileia
Onderwerp: tussenpersoon bij aanvragen
Inscriptie: - *C(aio) Minicio C(aii) fil(io) / Vel(ina tribu) Italo, IIIviro i(ure) d(icundo), / praef(ecto) coh(ortis) V Gallor(um) equit(atae), / praef(ecto) coh(ortis) I Breucor(um) equit(atae) c(ivium) R(omanorum), / praef(ecto) coh(ortis) II Varc(ianorum) eq(uitatae), trib(uno) milit(um) leg(ionis) VI Vict(ricensis), / praef(ecto) eq(uitum) alae I sing(ularium) c(ivium) R(omanorum), donis donat(o) a divo / Vespasiano coron(a) aurea hast(a) pur(a), / proc(uratori) provinc(iae) Hellespont(i), proc(uratori) provinc(iae) Asiae quam / mandatu principis vice defuncti proco(n)s(ule) rexit, procurat(ori) / provinciarum Lugduniensis et Aquitanicae item lactoraе, / praefecto annonae, praefecto Aegypti, flamini divi Claudii, d(ecreto) d(ecurionum).*
 - *(zijkant) P(ublius) Tullius Max [.....m]amula IIIviri i(ure) d(icundo) III k(alendas) Iun(ias) / s(enatum) c(onsuluerunt), scrib(endo) adf(uerunt) [.....] Proculus C(aius) Appuleius Celer / A(ulus) Iunius G[.....] Sex(tus) Cossutius Secundus. / Quod v(erba) f(acta) s(unt) in ho[n]orem C(aius) Minici Itali, splendidi]ssimum virum quidquid conse/qui gratiae au[t] potentiae per summos honor]es equestris dignitatis potuerit, / it omne ad au]gendam et ornandam patria]m suam convertisse nec ullo / se felicior]em [credere officio quam ut pro ea la]lboret, q(uid) d(e) e(a) r(e) f(ieri) p(laceret), d(e) e(a) r(e) i(ta) c(ensuerunt): / Cum C(aius) Minic[ius] Italus h]unc praecipuum virtutum / suarum fi[nem]rtunam locis [a]mplificaverit / et super cet[era omnibus sit notu]m, sacratissimum principem / Traianum A[ugustum] decrevisse rogatu ei]us, ut incolae, quibus fere cense/mur,*

muneribus nobiscum fungantur, et ut plenior indulgentiam / maximi imperatoris habeamus per eum contigisse, placere huius ordini adque. e. r(e) publica videri, statuam / aeream cum basi marmorea ei poni decretumque nostrum basi inscribi, / quo testatus sit pro meritis beneficiisque tanti viri solvendo nos / aliter [non esse, nisi ut de eo publice] gloriemur. Censuerunt. / Ti(berio) Iulio [Candido II C. Ant]io Quadrato II co(n)sule).

Inscriptienr.: T34

Bron: CIL V 4368 ; II X (V) 157 ; ILS 6725

Regio: X

Vindplaats: Brixia

Onderwerp: *curator rei publicae*

Inscriptie: *P(ublio) Clodio P(ublili) filio / Fab(ia tribu) Surae, / quaestori, flamine Divi / Traiani, pontifici, / IIvir(o) quinquennali, trib(uno) legionis / II Adiutric(is) piae fidelis, / curat(ori) rei publicae Bergom(ensium) / dat(o) ab imp(eratore) Traiano, / curat(ori) rei publicae Comens(ium) / dat(o) ab imp(eratore) Hadriano. / Collegia / fabror(um) et cent(onariorum).*

Inscriptienr.: T35

Bron: CIL V 5126 ; ILS 2722

Regio: XI

Vindplaats: Bergomum

Onderwerp: *curator rei publicae*

Inscriptie: *C(aio) Cornelio / C(aii) filio Vot(uria tribu) / Miniciano, / praef(ecto) coh(ortis) prim(ae) / Damasc(enorum), trib(uno) mil(itum) / legionis III August(ae), / praef(ecto) fabr(um), curatori / rei publicae Otesinorum, / IIIviro i(ure) dicundo, pontifici, / flamine divi Claudii / Bergomi, patrono, / flamine divi Traiani / Mediolani. / Plebs urban(a).*

Inscriptienr.: T36

Bron: CIL V 6970
Regio: XI
Vindplaats: Augusta Taurinorum
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *Divo / Traian(o). / C(aius) Quintius / Abascantus / test(amento) leg(avit)/ medicis Taur(inis) / cultor(ibus) / Asclepi et / Hygiae.*

Inscriptienr.: T37

Bron: CIL V 7151 ; II IX (I) 5
Regio: IX
Vindplaats: Augusta Bagiennorum
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *Imp(eratori) Caesari / divi Nervae filio) / Nervae Traian(o) / Aug(usto) Germanic(o) / Dacico, / pont(ifici) max(imo), tr(ibunicia) pot(estate) VII, / imp(eratori) XII, co(n)s(uli) V, p(atri) p(atriciae), / d(ecurionum) d(ecreto).*

Inscriptienr.: T38

Bron: CIL V 7458
Regio: IX
Vindplaats: Vardagate
Onderwerp: *praefectus imperatoris*
Inscriptie: *C(aio) Hirpidi[o] / C(aii) filio) Memori, / praef(ecto) fabr(um), iud(ici) ex / V dec(uriis), tr(ibuno) mil(itum) leg(ionis) III Aug(ustae), / praef(ecto) i(ure) d(icundo) imper(atoris) Nervae / Traiani Caes(aris) Aug(usti) Ger(manici) Dac(ici), / flam(ini) perpet(uo) / [divi Vesp]asiani, divi Nervae, / [divi] Traiani [Parthici ---].*

Inscriptienr.: T39

Bron: CIL VI 1492 ; ILS 6106
Regio: -
Vindplaats: Rome
Onderwerp: *alimenta*
Inscriptie: *L(ucio) Arruntio Stella, / L(ucio) Iulio Marino co(n)s(ulibus), / XIII k(alendas) Nov(embres), / M(anius) Acilius Placidus, L(ucius) Petronius Fronto, / IIIvir(i) i(ure) d(icundo) s(enatum) c(onsuluerunt) Ferentini in curia aedis Mer/curi. Scribundo adfuerunt Q(uitus) Segiarnus Mae/cianus, T(itus) Munnius Nomantinus. / Quod universi v(erba) f(ecerunt) T(itum) Pomponium Bassum claris/simum virum, demandatam sibi curam ab / indulgentissimo imp(eratore) Caesare Nerva Traiano / Augusta Germanico, qua aeternitati Italiae / suae prospexit, secundum liberalitatem eius / ita ordinare, ut omnis aetas curae eius merito / gratias agere debeat, futurumque ut tantae / virtutis vir auxilio sit futurus municipio / nostro, q(uid) d(e) e(a) r(e) f(ieri) p(laceret), d(e) e(a) r(e) i(ta) c(ensuerunt): / placere conscriptis legatos ex hoc ordine / mitti ad T(itum) Pomponium Bassum clarissi/mum virum, qui ab eo impetrent in clien/telam amplissimae domus suae muni/cipium nostrum recipere dignetur / patronumque se cooptari tabula / hospitali incisa hoc decreto in domo sua postita permittat. / Censuere. / Egerunt legati / A(ulus) Caecilius A(uli) f(ilius) Quirinalis et / Quirinales f(ilius).*

Inscriptienr.: T40

Bron: CIL IX 36
Regio: II
Vindplaats: Brundisium
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *Traiano Aug(usto) / Germ(anico) Dac(ico), pon(tifici) / max(imo), trib(unicia) pot(estate) XI, im[p(eratori)] / VI, co(n)s(uli) V, p(atri) p(atriciae). / C(aius) Fulvius Hermae lib(ertus) / Epitynchanus ex d(ecreto) d(ecurionum) / ob honor(em) Augustal(is).*

Inscriptienr.: T41

Bron: CIL IX 37
Regio: II
Vindplaats: Brundisium
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *Imp(eratori) Caesari divi / Nervae f(ilio) Nervae / Traiano Aug(usto) Ger(manico) / Daci(co), pont(ifici) max(imo), tr(ibunicia) / pot(estate) XIV, imp(eratori) VI, co(n)s(uli) V, p(atri) p(atriciae). / Brundisini decuriones / et municipes.*

Inscriptienr.: T42

Bron: CIL IX 215
Regio: II
Vindplaats: Messania
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *[Pro salute i]ndulg[entissimi / optimi ma]ximique [principis / imp(eratoris) Ca]esaris div[i Nervae f(ili) Ner/vae Traiani] Aug(usti) Germanici Da[cici imp(eratoris), / tr(ibunicia) pot(estate) ..., co(n)]s(ulis) V, p(atris) p(atriciae). Publice / [---]risq(ue?) eius c. gemi[---].*

Inscriptienr.: T43

Bron: CIL IX 728
Regio: II
Vindplaats: Larinum
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *Imp(eratori) Caesar(i) / Nervae divi Nervae f(ilio) / Traiano Aug(usto) Ger(manico), / pontif(ici) maxim(o), tr(ibunicia) p(otestate) / III, co(n)s(uli) II, p(atri) p(atriciae). / vvv / D(ecreto) d(ecurionum).*

Inscriptienr.: T44

- Bron:** CIL IX 1455 ; ILS 6509
- Regio:** II
- Vindplaats:** Ligures Baebiani (nabij Beneventum)
- Onderwerp:** *alimenta*. Dit is een van de twee “*tabulae alimentariae*” (zie ook T127)
- Inscriptie:** - (kopstuk) [*Imp(eratore) Caes(are)*] *Nerva Traiano Aug(usto) G[ermanic]o III / [Q(uinto)] Articuleio Paeto [co(n)s(ulibus); / qui i(nfra) s(cripti) s(unt) ex praecepto optim]i maximiq(ue) principis obligarunt prae[di]a ut ex em]pto Ligures Baebiani / usuras semestres i(nfra) s(criptas) percipiant e]t ex indulgentia eius pueri puellaeq(ue) a[limena]ccipiant.*
-
- Opmerking:** Hierna volgt een lange inscriptie; ze bestaat uit drie kolommen, waarvan de eerste jammer genoeg ontbreekt. Daar ze niet relevant is voor mijn onderzoek, beperk ik mij tot de vermelding van het steeds terugkerende patroon in deze inscriptie. Er worden 82 *obligationes* opgesomd, waarbij steeds vermeld worden: (1) de naam van de grondeigenaar; (2) de naam van het betreffende grondgebied, met vermelding van zowel stad en *pagus* alsook de naam van de eigenaar van het aangrenzend grondgebied; (3) de waardeschatting van de grond gevolgd door het bedrag dat uitbetaald werd door de *princeps*; (4) tenslotte de te betalen interest (2, 5 % van de lening, halfjaarlijks te betalen).

Inscriptienr.: T45

- Bron:** CIL IX 1558 ; ILS 296
- Regio:** II
- Vindplaats:** Beneventum
- Onderwerp:** eerbewijs op een triomfboog
- Inscriptie:** *Imp(eratori) Caesari divi Nervae filio / Nervae Traiano Optimo Aug(usto) / Germanico Dacico, pontif(ici) max(imo), trib(unicia) / potest(ate) XVIII, imp(eratori) VII, co(n)s(uli) VI, p(atri) p(atriciae), / fortissimo principi senatus p(opulus)q(ue) r(omanus).*

Inscriptienr.: T46

Bron: CIL IX 1619 ; ILS 5502
Regio: II
Vindplaats: Beneventum
Onderwerp: *curator rei publicae*
Inscriptie: *C(aio) Oclatio C(aii) f(ilio) / Pal(atina tribu) Modesto, / augur(i), Iivir(o) i(ure) d(icundo), quaest(ori) II, / praef(ecto) fabr(um) Romae, praef(ecto) / coh(ortis) II Pannonior(um), praef(ecto) / coh(ortis) III Ityraeor(um), trib(uno) mil(itum) / leg(ionis) IIII Scythic(orum), curat(ori) rei / p(ublicae) Aecanor(um) item honora/to ad curam kalendari / rei p(ublicae) Canusinor(um) a divo Tra/iano Parthico et ab imp(eratore) Ha/driano Aug(usto). Hic opus quadri/gae cum effigie Imp(eratoris) Hadri/ani Aug(usto) citra ullius postu/lation(em) cum municipibus / suis obtulisset ex argenti / libris DLXVII (semis) adiectis ampli/us libris DLXVII (1/6) viritim po/pulo (sestertios) sing(ulos) distributis / dedicari curat. / P(ublice), d(ecreto) d(ecurionum).*

Inscriptienr.: T47

Bron: CIL IX 3915 ; ILS 302
Regio: IV
Vindplaats: Alba Fucens
Onderwerp: werken
Inscriptie: *Imp(eratori) Caesari divi / Nervae fil(io) Nervae / Traiano Optimo / Aug(usto) Germanico / Dacico Parthico, / pont(ifici) max(imo), trib(unicia) pot(estate) XXI, im[p(eratori) XII], / co(n)s(uli) VI, patri patriae, / senatus populusq(ue) rom[anus] / ob reciperos agros et possess[ores reductos] / quos Lacus Fucini violent[ia exturbarat].*

Inscriptienr.: T48

Bron: CIL IX 4063
Regio: IV
Vindplaats: Carseoli
Onderwerp: triomfboog ?
Inscriptie: *Q(uintus) Avillienus Fel[ix], / M(arcus) Olius Secundu[s] / IIIvir(i) i(ure) d(icundo), / parietem basilicae ref[ic.] / ab fundamentis et arcu[m] / ex d(ecreto) d(ecurionum) p(ecunia) p(ublica) f(aciendum) c(uraverunt).*

Inscriptienr.: T49

Bron: CIL IX 4515
Regio: IV
Vindplaats: Amiternum
Onderwerp: ?
Inscriptie: *Imp(erator) Caesar Nerva Traianus / Optimus Aug(ustus) German(icus) Dacicus.*

Inscriptienr.: T50

Bron: CIL IX 4956
Regio: IV
Vindplaats: Cures
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *[Imp(eratori) Caes(ari) N]erva[e / Traiano Optim]o Aug(usto) / [German(ico) Dacico] Parthic[o, / pont(ifici) max(imo), tr(ibunicia) p(otestate) XXI], imp(eratori) XIII / [co(n)s(uli) VI, p(atri)] p(atiae).*

Inscriptienr.: T51

Bron: CIL IX 5746
Regio: V
Vindplaats: Ricina
Onderwerp: werken
Inscriptie: *Divos Traianus / Augustus / concessa Tuscili / Nominati heredit(ate) / rei publ(icae) Ricinens(ium) / balneum et platias / rep(arari) mandavit.*

Inscriptienr.: T52

Bron: CIL IX 5825
Regio: V
Vindplaats: Auximum
Onderwerp: *alimenta*
Inscriptie: *[Imp(eratori) Caesari div]i Nervae f(ilio) Nervae [Traiano / Aug(usto) Germ(anico) Dacic]o, pontifici ma[ximo, / trib(unicia) pot(estate) ..., i]mp(eratori) VI, co(n)s(uli) V[I?, p(atri) p(atriciae), / quod per mu]nificentiam suam / [robur] subolemq(ue) Italiae c[onfirmavit? / ---] lit? municipi[um].*

Inscriptienr.: T53

Bron: CIL IX 5833 ; ILS 1059
Regio: V
Vindplaats: Auximum
Onderwerp: *curator viarum*
Inscriptie: *C(aio) Oppio C(aii) f(ilio) Vel(ina tribu) / Sabino Iulio nepoti, / M(anio) Vibio Sollemni Severo / co(n)s(ulibus). / Adlecto a sacratissimo imp(eratore) / Hadriano Aug(usto) / inter tribunicios, pr(aetori) peregr(ini), / candidato Aug(usti), / leg(ato) prov(inciae) Baeticae, cur(atori) viar(um) / Clodiae Anniae Cassiae / Ciminae Trium Traianarum / et Amerinae, leg(ato) legion(is) XI / Cl(audiae) p(iae) f(idelis), leg(ato) Aug(usti) pr(o) pr(aetore) / provinc(iae) Lusitaniae, / procons(uli) prov(inciae) Baeticae. / vvv / Patrono col(oniae) / leonas. Lib. / adcensus patroni / et in dedic(ationem) statuae / colonis cenum dedit.*

Inscriptienr.: T54**Bron:** CIL IX 5894 ; ILS 298**Regio:** V**Vindplaats:** Ancona**Onderwerp:** eerbewijs op een triomfboog

Inscriptie: - *Imp(eratori) Caesari divi Nervae f(ilio) Nervae / Traiano Optimo Aug(usto) Germanic(o) / Dacico, pont(ifici) max(imo), trib(unicia) pot(estate) XVIII, imp(eratori) IX, / co(n)s(uli) VI, p(atri) p(atriciae), providentissimo principi. / Senatus p(opulus)q(ue) r(omanus) quod accessum / Italiae hoc etiam addito ex pecunia sua / portu tutiorem navigantibus reddiderit.*

- *(links van bovenstaande inscriptie) Plotinae / Aug(ustae), / coniugi Aug(usti).*

- *(rechts van bovenstaande inscriptie) Divae / Marcianae / Aug(ustae), / sorori Aug(usti).*

Inscriptienr.: T55**Bron:** CIL IX 5947**Regio:** I-IV**Vindplaats:** Via Salaria**Onderwerp:** wegenbouw

Inscriptie: *Imp(erator) Caes(ar) divi / Nervae f(ilius) Ner(va) Traianus / Aug(ustus) German(icus) / Dacicus, pontif(ex) / [m]aximus, trib(unicia) / p[ote]state XV, imp(erator) / VI, co(n)s(ul) V, p(ater) [p(atriciae), s]ub / structionem con[t]ra [ra]l]abem montis / fecit.*

Inscriptienr.: T56**Bron:** CIL IX 5948**Regio:** I-IV**Vindplaats:** Via Salaria**Onderwerp:** mijlpaal

Inscriptie: *Imp(erator) Cae(sar) Ner(va) T[---] / August(us), co(n)s(ul) [---] / VIII [---]. /*

LXVI.

Inscriptienr.: T57

Bron: CIL IX 5971

Regio: IV

Vindplaats: Via Sublacensis

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / [divi] Nervae f(ilius) Nerva / Traianus Augustus / Germanicus Dacicus, / pontifex maximus, / tribunicia potestate, / imp(erator) III, co(n)s(ul) V, / restituendam curavit. / XXXVIII.*

Inscriptienr.: T58

Bron: CIL IX 5999

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *[---] / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Opmerking: De Via Traiana loopt van Beneventum naar Brundisium.

Inscriptienr.: T59

Bron: CIL IX 6000

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *[---] / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento /*

Brundisium pecun(ia) / sua fecit.

Inscriptienr.: T60

Bron: CIL IX 6003 ; ILS 291

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *V. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T61

Bron: CIL IX 6004

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *VI. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T62

Bron: CIL IX 6005 ; ILS 5866

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: wegebouw

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Daci[c(us)], / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam et pontes [a] /*

Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua [fecit].

Inscriptienr.: T63

Bron: CIL IX 6008

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *XIII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T64

Bron: CIL IX 6011

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: *tegula* (van een brug)

Inscriptie: *Pont(es) v(iae) Tra(ianae).*

Inscriptienr.: T65

Bron: CIL IX 6012

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: cippus

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Trianus / [A]ug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / [pon]t(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / [VI, c]o(n)s(ul) V[---].*

Inscriptienr.: T66**Bron:** CIL IX 6013**Regio:** II**Vindplaats:** Via Traiana**Onderwerp:** mijlpaal**Inscriptie:** *[---]. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.***Inscriptienr.: T67****Bron:** CIL IX 6015**Regio:** II**Vindplaats:** Via Traiana**Onderwerp:** mijlpaal**Inscriptie:** *[---]. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.***Inscriptienr.: T68****Bron:** CIL IX 6016**Regio:** II**Vindplaats:** Via Traiana**Onderwerp:** mijlpaal**Inscriptie:** *LXII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII,*

imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.

Inscriptienr.: T69

Bron: CIL IX 6017

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXIII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T70

Bron: CIL IX 6021

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXIX. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T71

Bron: CIL IX 6022

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXI. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia)*

pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.

Inscriptienr.: T72

Bron: CIL IX 6024

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXIII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T73

Bron: CIL IX 6025

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXIV. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T74

Bron: CIL IX 6029

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXVI. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia)*

pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.

Inscriptienr.: T75

Bron: CIL IX 6030 ; AE 1968 143

Regio: II

Vindplaats: Cannae (Via Traiana)

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXIIX.*

Opmerking: De rest van de inscriptie ontbreekt, maar het zou om eveneens om een mijlpaal van Trajanus gaan.

Inscriptienr.: T76

Bron: CIL IX 6031

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXIX. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T77

Bron: CIL IX 6032

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *XC. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento /*

Brundisium pecun(ia) / sua fecit.

Inscriptienr.: T78

Bron: CIL IX 6033

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXXI. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T79

Bron: CIL IX 6034

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXXIII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T80

Bron: CIL IX 6035 ; AE 1973 221

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXXIX. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia)*

pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.

Inscriptienr.: T81

Bron: CIL IX 6036

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXVI. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T82

Bron: CIL IX 6037

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *LXXXVII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T83

Bron: CIL IX 6040

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *[C]I. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento /*

Brundisium pecun(ia) / sua fecit.

Inscriptienr.: T84

Bron: CIL IX 6041

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *CIII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T85

Bron: CIL IX 6042

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *CIV. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T86

Bron: CIL IX 6043

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Dn? Fl? ce? Iuliano / [p]io felici inuicto / ac triumfatori / [s]emp[er] Augusto / bono rei / [p]ub[l]icae natuc.*

Opmerking: Dit opschrift bevindt zich op de achterzijde van de mijlpaal CIL IX 6042.

Inscriptienr.: T87

Bron: CIL IX 6044

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *CV. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T88

Bron: CIL IX 6046

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *CVIII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T89

Bron: CIL IX 6047

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *CX. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII,*

imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.

Inscriptienr.: T90

Bron: CIL IX 6049

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *CXI. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T91

Bron: CIL IX 6050

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *CXII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T92

Bron: CIL IX 6051

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *CXIII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia)*

pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.

Inscriptienr.: T93

Bron: CIL IX 6052

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *CXXVIII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T94

Bron: CIL IX 6053

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *[---]. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.*

Inscriptienr.: T95

Bron: CIL IX 6054

Regio: II

Vindplaats: Via Traiana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *[..]XXXVII. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia)*

pot(estate) / XIII, imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, / p(ater) p(atriciae), / viam a Benevento / Brundisium pecun(ia) / sua fecit.

Inscriptienr.: T96

Bron: CIL X 112

Regio: III

Vindplaats: Petelia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Imp(eratori) Nervae Traiano / Caes(ari) Aug(usto) Germ(anico) Dacic(o). / Q(uitus) Fidubius Alcimus ob honor(em) Aug(ustalitis), / quem primus omnium post k(alendae) Aug(usti) / a senatu conspirante populo acci/pere meruit, bisellium ex d(ecreto) d(ecurionum). / Hic ob eundem honorem dec(urionibus sestertios quaternos), / Aug(ustalibus sestertios binos), populo virit(im sestertios singulos) d[e]dit. / Isdem l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) / et hoc amplius im[aginem] / imp(eratori) Caesari Traiano Au[g(usto) posuit].*

Inscriptienr.: T97

Bron: CIL X 1633

Regio: I

Vindplaats: Puteoli

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Imp(eratori) Caesari divi Nervae filio Nervae / Traiano Aug(usto) Germ(anico) Dacico, pont(ifici) max(im)o, / trib(unicia) pot(estate) XV, imp(eratori) VI, co(n)s(uli) VI, p(atri) p(atriciae), / optimo principi. / L(ucius) Plutius L(ucii) f(ilius) Pal(atina tribu) Phoebus.*

Inscriptienr.: T98

Bron: CIL X 1634 ; ILS 300

Regio: I

Vindplaats: Puteoli

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Imp(eratori) Caesari / divi Nervae [f(ilio) / Nervae] Traian(o) / Optimo Aug(usto) Germ(anico) / Dacic(o) Parthic(o), pont(ifici) / max(imo), trib(unicia) potest(ate) XX, / imp(eratori) XII, co(n)s(uli) VI, patri patr(iae). / Cultores Iovis Heliopo/litani Berytenses qui Puteolis consistunt.*

Inscriptienr.: T99

Bron: CIL X 3805 ; ILS 2997

Regio: I

Vindplaats: Capua

Onderwerp: *alimenta*

Inscriptie: *I(ovi) O(ptimo) M(aximo) / summo excellen/tissimo. / Maecius Probus, v(ir) c(larissimus), praef(ectus) / alim(entorum) quod hoc in loco / anceps periculum / sustinuerit / et bonam valetudi/nem recipaverit. / V(otum) s(oluit).*

Inscriptienr.: T100

Bron: CIL X 3830

Regio: I

Vindplaats: Capua

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[In honorem divi Vespasiani et] divi Titi, imp(eratoris) Nervae Caes[aris / divi Vespasiani] f(ili) Traiani Aug(usti) G[erm(anici)] / [---] Dacici / [---]s praef. fabr. bis aedilis d(ecreto) d(ecurionum).*

Inscriptienr.: T101

Bron: CIL X 3910

Regio: I

Vindplaats: Capua

Onderwerp: *alimenta*

Inscriptie: *D(is) M(anibus) S(acrum). / M(arco) Cornelio / Iusto Acutiano, / IIIIvir(o) q(uin)q(uennalis) i(ure) d(icundo), quaes(tori) rei p(ublicae), / q(uaestori)*

alim(entorum), cur(ator) op(erum) p(ublicorum), cur(ator) viae / Faler(iae), augur(i), praefec(to) Ti/statili Severi quaglator(um) et patro[n(o)] colleg(ii) cento(narii). / M? M(arcus) Cornelii Acutianus / et Chrysippus et Iusta / patri optimo / fecerunt.

Inscriptienr.: T102**Bron:** CIL X 4760**Regio:** I**Vindplaats:** Suessa**Onderwerp:** gift van Trajanus ?**Inscriptie:** - (*ab uno latere*) ...

- (*ab altero latere litteris erosis*) [*Q(uito) S]ossio Falcone, C(aio) Iulio / Erucio Claro co(n)s(ulibus), / nonis septembr(is) / Suessae in B[y]bl[i]otheca M[ati]/diana scribundo adfu[erunt] T(itus) Iulius Bassus, M(arcus) Maesius Q[---], / M(arcus) Arrius Adiutor, L(ucius) Mildius [---], / L(ucius) Asinius Marsirianus /*

Inscriptienr.: T103**Bron:** CIL X 6310 ; AE 1979 137 ; ILS 282**Regio:** I**Vindplaats:** Tarracina**Onderwerp:** *alimenta***Inscriptie:** *Providentiae / imp(eratoris) Caesaris Nervae / Traiani Augusti / Germanici, / ex s(enatus) c(onsulto).***Inscriptienr.: T104****Bron:** CIL X 6482 ; ILS 3807**Regio:** I**Vindplaats:** Ulubrae**Onderwerp:** eerbewijs**Inscriptie:** *Geminia Myrtis et Anicia / Prisca. / Pro salute imp(eratoris) Caesaris / Nervae Traiani Aug(usti) Ger(manici) Dac(ici), / ex imperio aedem bellonae, /*

s(ua) p(ecunia) f(ecerunt).

Inscriptienr.: T105

Bron: CIL X 6819

Regio: I-II

Vindplaats: Via Appia

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva / Traianus / Augustus / Germanicus, / pontifex / maximus, / tribunicia / potestate III, co(n)s(ul) III, / pater patriae, / refecit.*

Inscriptienr.: T106

Bron: CIL X 6820

Regio: I-II

Vindplaats: Via Appia

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / Nerva Aug(stus) Germ(anicus), / pont(ifex) max(imus), / trib(unicia) / potest(ate) III, co(n)s(ul) IIII, p(ater) p(atriciae), const(ruendum) curavit. / XXXVIII.*

Inscriptienr.: T107

Bron: CIL X 6823

Regio: I-II

Vindplaats: Via Appia

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *[---]s Dacicus, / pontifex maximus, / tribunicia potestate X, / imp(erator) V, / co(n)s(ul) V, pater patriae, / restituendam curavit. / XLII.*

Inscriptienr.: T108**Bron:** CIL X 6824 ; ILS 280**Regio:** I-II**Vindplaats:** Via Appia**Onderwerp:** mijlpaal

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / Nerva Aug(ustus) Germ(anicus), / pontif(ex) max(imus), trib(unicia) / potest(ate) III, co(n)s(ul) IIII, p(ater) p(atriciae), / viam a Tripontio ad / Forum Appi ex glarea / silice sternendam / sua pecunia incohavit. / Imp(erator) Caesar / Nerva divi Nerv[ae f(ilius)] / Trai[a]nus Aug(ustus) / Germ(anicus), p[ont(ife)x m]ax(imus), / trib(unicia) potest(ate), co(n)s(ul) III, p(ater) [p(atriciae)], / consummavit.*

Inscriptienr.: T109**Bron:** CIL X 6826**Regio:** I-II**Vindplaats:** Via Appia**Onderwerp:** mijlpaal

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / Nerva Aug(ustus) Germ(anicus), / pontif(ex) max(imus), trib(unicia) / potest(ate) II[I], c[o(n)s(ul) I]IIII, p(ater) p(atriciae), / sua pecunia incohavit. / Imp(erator) Cae[s]ar / Nerva divi N[e]rv[ae] / f(ilius) Trai[a]nus A[ug(ustus)] / Germ(anicus), pont(ife)x [max(imus)], / trib(unicia) potes[t(ate)], co(n)s(ul) II[I], / p(ater) [p(atriciae)], consummavit.*

Inscriptienr.: T110**Bron:** CIL X 6827**Regio:** I-II**Vindplaats:** Via Appia

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / divi Nervae f(iilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germanicus / Dacicus, pontif[ex] / maximus, tribu[nic(ia)] / pot[....] II[...] V, / co(n)s(ul) VI, pat(er) [pat(riae)], / faciund[um] / curavit.*

Inscriptienr.: T111

Bron: CIL X 6833

Regio: I-II

Vindplaats: Via Appia

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *V. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae / filius Nerva / Traianus Au[g(ustus)] / Germani[us] / Dac[icus], / pontif(ex) [max(imus)], / trib(unicia) po[t(estate) XIII], / imp(erator) [VI, co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriciae), / XV]VIII [silice sua pecunia / stravit]. / XLVIII.*

Inscriptienr.: T112

Bron: CIL X 6834

Regio: I-II

Vindplaats: Via Appia

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *[.....]nati / VI, co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriciae), / XVIII silice sua pecunia / stravit. / [XL]VIII.*

Inscriptienr.: T113

Bron: CIL X 6835 ; ILS 5821

Regio: I-II

Vindplaats: Via Appia

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *VI. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae / filius Nerva / Traianus Aug(ustus) / Germanicus / Dacicus, / pontif(ex) max(imus), / trib(unicia) pot(estate) XIII, /*

imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriae), / XVIII silice sua pecunia / stravit. / XLVIII.

Inscriptienr.: T114

Bron: CIL X 6839

Regio: I-II

Vindplaats: Via Appia

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *X. / Imp(erator) Caesar / divi Nervae / filius Nerva / Traianus Aug(ustus) / Germanicus / Dacicus, / pontif(ex) max(imus), / trib(unicia) pot(estate) XIII, / imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriae), / XVIII silice sua pecunia / stravit. / LIII.*

Inscriptienr.: T115

Bron: CIL X 6846

Regio: I-II

Vindplaats: Via Appia

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / divi Nervae / filius Nerva / Traianus Aug(ustus) / Germanicus / Dacicus, / pontif(ex) max(imus), / trib(unicia) pot(estate) XIII, / imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriae), sua pecunia / fecit.*

Inscriptienr.: T116

Bron: CIL X 6849

Regio: I-II

Vindplaats: Via Appia

Onderwerp: wegenbouw

Inscriptie: >[X]< >[LXX]<
>[LXXX]<

>[XXX]< >[LXXXX]<

>[XL]< >[C]<

>[L]< >[CX]<

>[CXX]<

Opmerking: Deze cijfers waren in *carta ansatae* in de rots gebeiteld.

Inscriptienr.: T117

Bron: CIL X 6853

Regio: I-II

Vindplaats: Via Appia

Onderwerp: wegebouw

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / divi Nervae / filius Nerva / Traianus / Aug(ustus) Germani[us] / Dacicus, pontif(ex) / max(imus), tribuni[ciae] / potestatis XIII, / imp(erator) VI, co(n)s(ul) [V], / p(ater) p(atriciae), pontem vetus/tate collapsum / restituit.*

Inscriptienr.: T118

Bron: CIL X 6887

Regio: I-III

Vindplaats: Via Labicana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *VII. / [I]mp(erator) Caesar / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Optimus Aug(ustus) / Germ(anicus) Dacicus, / pontifex maxim(us), / trib(unicia) pot(estate) XVIII, / imp(erator) VIII, co(n)s(ul) VI, / p(ater) p(atriciae), / faciendam / curavit.*

Inscriptienr.: T119

Bron: CIL X 6888

Regio: I-III

Vindplaats: Via Labicana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: [--- / G]erm(anicus) Dac[icus, / p]ontifex [--- / tri]b(unicia) pot(estate) [---, / ---]p VIII[---].

Inscriptienr.: T120

Bron: CIL X 6889

Regio: I-III

Vindplaats: Via Labicana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: [---]aciendam / curavit.

Inscriptienr.: T121

Bron: CIL X 6890

Regio: I-III

Vindplaats: Via Labicana

Onderwerp: wegenbouw

Inscriptie: *Imp(erator) Caesar) / divi / Nervae fil(ius) / Nerva / Traianus / Augustus / Germanicus / Dacicus, / pontif(ex) maximus, / trib(unicia) potest(ate) VIII, / imp(erator) IIII, co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriciae), / restituit.*

Inscriptienr.: T122

Bron: CIL X 6926

Regio: I

Vindplaats: Via Puteolana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *V. / Imp(erator) Caesar divi / Nervae f(ilius) Nerva / Traianus Augu[stus] / Germanicus, p[ontifex] / maximus, trib[unicia] / potestate VI, imp(erator) [II], / co(n)s(ul) IIII, pater patriae, / incohatam a divo Nerva / patre suo*

peragendam / curavit.

Opmerking: De Via Puteolana loopt van Puteoli naar Neapolis.

Inscriptienr.: T123

Bron: CIL X 6927

Regio: I

Vindplaats: Via Puteolana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *VIII. / Imp(erator) Caesar divi / Nervae f(ilius) Nerva / Traianus Augustus / Germanicus, pontif(ex) / maximus, tribunicia / potestate VI, imp(erator) II, / co(n)s(ul) IIII, pater patriae, / inchoatam a divo Nerva / patre suo peragendam / curavit.*

Inscriptienr.: T124

Bron: CIL X 6928 ; ILS 285

Regio: I

Vindplaats: Via Puteolana

Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *X. / Imp(erator) Caesar divi / Nervae f(ilius) Nerva / Traianus Augustus / Germanicus, pontifex / maximus, tribunicia / potestate VI, imp(erator) II, / co(n)s(ul) IIII, pater patriae, / inchoatam a divo Nerva / patre suo peragendam / curavit.*

Inscriptienr.: T125

Bron: CIL X 6931

Regio: I-II

Vindplaats: Via Puteolana
Onderwerp: mijlpaal
Inscriptie: *Imp(erator) Caesar divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus Aug(ustus) Germanicus, / pont(ifex) max(imus), trib(unicia) pot(estate) VI, imp(erator) II, / co(n)s(ul) IIII, pater patriae, viam / novam relictis antiqui itineris.*

Inscriptienr.: T126

Bron: CIL XI 421 ; ILS 6662
Regio: VIII
Vindplaats: Ariminum
Onderwerp: *praefectus imperatoris*
Inscriptie: *M(arco) Vettio M(arci) f(ilio) / Ani(ensis tribu) Valenti, / imp(eratori) Caesaris Nerv(ae) / Traiani Opt(imi) Aug(usti) Ger(manici) / Dacici Path(ici), Ilvir(o) quinq(uennalis), / praef(ecto) flamini, auguri, / patrono coloniae / vicani vici Auentin(i), / optimo vici, / patrono suo.*

Inscriptienr.: T127

Bron: CIL XI 1147 ; ILS 6675
Regio: VIII
Vindplaats: Veleia
Onderwerp: *alimenta*. Dit is een van de twee “*tabulae alimentariae*” (zie ook T44)
Inscriptie: - (*kopstuk*) *Obligatio praediorum ob HS (= sestertiorum) deciens quadraginta quattuor milia, ut ex indulgentia optimi maximique principis imp(eratoris) Caes(aris) Nervae / Traiani Aug(usti) Germanici Dacici pueri puellaeque alimenta accipiant: legitimi n(umero) CCXLV in singulos HS XVI n(ummos), f(iunt) HS XLVII XL n(ummi); legitimae n(umero) XXXIV sing(ulae) HS XII n(ummos), f(iunt) HS IVDCCCXCVI; spurius I HS CXLIV; spuria I HS CXX; / summa HS LIICC, quae fit usura sortis supra scribitae.- - (obligatio I) C(aius) Volumnius Memor et Volumnia Alce per Volum(nium) Diadumenum libertum suum professi sunt / fundum Quintiacum Aurelianum, collem Muletatem cum silvis, qui est in Veleiate / pago Ambitrebio, adfinibus M(acro) Mommeio Persico, Satrio Severo et pop(ulo), HS CVIII. / Acciper(e) debet HS VIII DCLXXXII n(ummum) et fundum s(upra) s(cripum) obligare.*
 -
 - (*obligatio 52*) *Vibiae Sabinae, profitente Vibio Idaeo, saltus Carucla et*

Velius et fund(us) Naevianus p(ro) p(arte) dim(idia) pagis Salvio et Valerio, inter adfines rem p(ublicam) Lucensium et P(ublicum) Naevium Probum et C(aium) Titium Graphicum et Q(uintum) Cassium Faustum et pop(ulum), HS C; accip(ere) debet HS X.

Opmerking: Zoals in CIL IX 1455 worden ook hier weer alle landeigenaars opgesomd die zich in het *alimentas* systeem engageerden, samen met gegevens omtrent hun land, hun ontvangen geldsom,

Inscriptienr.: T128

Bron: CIL XI 1320

Regio: VII

Vindplaats: Luna

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *O(fficina) n(ostra of -ova) f(ecit of -aciundum) c(uravit). / Tra(iano) A(ugusto) s(acrum), / I(ovi) O(ptimo) M(aximo) / ex voto / posuit / Aithales / vilic(us) Flo/ri servus.*

Inscriptienr.: T129

Bron: CIL XI 1333b

Regio: VII

Vindplaats: Luna

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Imp(eratori) Caes(ari) Nervae / Traiano Aug(usto) Ger(manico) / Dacico, pont(ifici) max(imo), tr(ibunicia) / pot(estate) IX, co(n)s(ul) V, d(ecreto) d(ecurionum).*

Inscriptienr.: T130

Bron: CIL XI 3309

Regio: VII

Vindplaats: Forum Clodii

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Optimo [et indul]/gentissim[o principi], / quod aqu[am usi]/bus et salub[ritati publi]/cae necessa[riam per] / longum s[patium] / structis oper[ibus im]/pensa fisci s[ui duxit] / Claudian[i].*

Inscriptienr.: T131

Bron: CIL XI 3548a

Regio: VII

Vindplaats: Centum Cellae

Onderwerp: waterbuis

Inscriptie: *Imp(eratoris) Caesaris Nervae Traiani Aug(usti) Germ(anici), / sub cura Heb[ri] Aug(usti) lib(erti) pr(ocuratoris), C(aius) Lucilius Pylades fec(it).*

Inscriptienr.: T132

Bron: CIL XI 3548b

Regio: VII

Vindplaats: Centum Cellae

Onderwerp: waterbuis

Inscriptie: *[Imp(eratoris)] Caesaris Nervae Traiani Aug(usti) Germ(anici) Dacici / [sub] cura Hebri Aug(usti) lib(erti), pr(ocuratoris) Tuendus servus fec(it).*

Inscriptienr.: T133

Bron: CIL XI 3614 ; ILS 5918a

Regio: VII

Vindplaats: Caere

Onderwerp: *curator rei publicae*

Inscriptie: *Vesbinus Aug(usti) l(ibertus) phetrium Augustalibus / municipi Caeritum loco*

accepto a re p(ublica) / sua inpensa omni exornatum donum dedit. / Descriptum et recognitum factum in pronao aedis Martis / ex commentario, quem iussit proferri Cuperius Hostilianus per T(itum) Rustium Lysiponum / scribam, in quo scriptum erat it quod infra scriptum est: / L(ucio) Publilio Celso II C(aio) Clodio Crispino co(n)s(ulibus) idibus Aprilib(us), / M(arco) Pontio Celso dictatore, C(aio) Suetonio Claudiano aedile iuri dicundo, praef(ecto) aerari. Commentarium cottidianum municipi / Caeritum, inde pagina XXVII kapite VI: / M(arcus) Pontius Celsus dictator et C(aius) Suetonius Claudianus decuriones in templo Divor(um) corrogaverunt; ubi Vesbinus Aug(usti) lib(ertus) petit, / ut sibi locus publice daretur sub porticu basilicae Sulpicianae, uti Augustalib(us) in eum locum phetrium faceret; ubi ex / consensu decurionum locus ei quem desideraverat datus est; placuitq(ue) universis Curiatio Cosano curator ob eam rem / epistulam mitti. In curiam fuerunt Pontius Celsus dictat(or), Suetonius Claudianus aed(ilis) iuri dic(undo), M(arcus) Lepidus Nepos / aedil(is) annon(ae), Pollius Blandus, Pescennius Flavianus, Pescennius Natalis, Pollius Callimus, Petronius Innocens, Sergius Proculus. / Inde pagina altera capite primo: Magistratus et decurion(es) Curiatio Cosano sal(utem). Idib(us) Aug(ustis). Desideranti a nobis / Ulpio Vesbino consilium decurion(um) coegimus, a quib(us) petit, ut sibi locus publice in angulo porticus basilic(ae) daretur, quod se Augustalib(us) / phetrium publice exornaturum secundum dignitat(em) municipi polliceretur. Gratiae huic actae sunt ab universis, placuit tamen tibi / scribi, an in hoc quoque et tu consensurus esses. Qui locus rei p(ublicae) in usu non est nec ullo reditu esse potest. Inde pagina VIII kapite primo: / Curiatus Cosanus mag(istratibus) et dec(urionibus) Caeretanor(um) sal(utem). Ego non tantum consentire voluntati vestrae, set et gratulari debeo, siqui rem p(ublicam) n(ostram) / exornat. Accedo itaq(ue) sententiae vestrae non tanquam curator, sed tanquam unus ex ordine, cum tam honesta exssempla / etiam provocari honorifica exornatione debea[n]t. Data prid(ie) idus Septembr(es) Ameriae. / Act(um) idib(us) Iunis Q(uinto) Ninnio Hasta P(ublio) Manilio Vopisco co(n)s(ulibus). / Dedicatum k(alendis) Aug(ustis) isdem co(n)s(ulibus).

Inscriptienr.: T134

Bron: CIL XI 3793 ; CIL VI 1260 ; ILS 290

Regio: VII

Vindplaats: Vei
Onderwerp: werken
Inscriptie: *[Imp(erator)] Caesa[r] / Nervae f(ilius) N[erva / T]raianus A[ug(ustus)] / Germ(anicus) Dacic(us), / [p]ont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) XIII, / imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriciae), / aquam Traianam / pecunia sua / in urbem perduxit / emptis locis / per latitud(inem) p(edes) XXX.*

Inscriptienr.: T135

Bron: CIL XI 3794
Regio: VII
Vindplaats: Vei
Onderwerp: eerbewijs ?
Inscriptie: *[---]ir[--- / Ger]m(anic-) Dacic[--- / ---] Delph[---].*

Inscriptienr.: T136

Bron: CIL XI 3943 ; ILS 7789
Regio: VII
Vindplaats: Capena
Onderwerp: gunst na aanvraag
Inscriptie: *C(aius) Calpurnius Asclaepiades Prusa ad Olympum medicus; / parentibus et sibi et fratribus civitates VII a divo Traiano / impetravit, natus III non(as) Mart(ii) Domitiano XIII co(n)s(ule) eadem die / quo et uxor eius Veronia Chelidon cum quo vixit annis LI / studiorum et morum causa probatus a viris clarissimis adsedit magis/tratibus populi romani ita ut in aliis et in provincia Asia custodiar. / [.....]in urna iudicum vixit annis LXX.*

Inscriptienr.: T137

Bron: CIL XI 4351
Regio: VI
Vindplaats: Ameria

Onderwerp: *alimenta*

Inscriptie: *[I]mp(eratori) Nervae / [Tr]aian(o) Aug(usto) Ger(manico) / [pon]t(ifici) max(imo), trib(unicia) pot(estate) / [VI?], co(n)s(uli) IIII, p(atri) p(atriciae), / nomine puerorum / puellarumque / Ulpianorum, / ex s(enatus) c(onsulto), pub(lice).*

Inscriptienr.: T138

Bron: CIL XI 4415

Regio: VI

Vindplaats: Ameria

Onderwerp: waterbuis

Inscriptie: *[Imp(eratoris)] Caes(aris) Nerv(ae) Traian[i / Opt(imi)] Aug(usti) German(ici) Daci(ci) / [Part(ici)], sub cur[a] / pro]c(uratoris), Fortunatus [Aug(usti)] / lib(ertus) fecit.*

Inscriptienr.: T139

Bron: CIL XI 5669 ; ILS 2728add.

Regio: VI

Vindplaats: Attidium

Onderwerp: *praefectus imperatoris*

Inscriptie: *C(aio) Camurio C(aii) filio) / Lem(onia tribu) Clementi, praef(ecto) / fabr(um) IIII, praef(ecto) i(ure) d(icundo) Imper(atoris) / Caes(aris) Traiani Aug(usti), praef(ecto) coh(ortis) / VII Raet(orum) equ[i]t(atae), trib(un)o mil(itum) coh(ortis) / II Ulpiae Petraeor(um) milliar(iae) / equit(atae), praef(ecto) alae Petrianae / milliar(iae) c(ivium) R(omanorum) bis Torquatae, / proc(uratori) Aug(usti) ad Miniciam, / proc(uratori) Aug(usti) epistrategiae / septem nomor(um) et Arsi/noitae Treienses, patron(o), / ob merita eius, decr(eto) dec(urionum), / publice. / L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).*

Inscriptienr.: T140

Bron: CIL XI 6499
Regio: VI
Vindplaats: Sarsina
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: [!!] Caes(aris) / Traiani
Optimi / Aug(usti) Germanici / Dacici. / C(aius) [C]a[esi]us Sabinus.

Inscriptienr.: T141

Bron: CIL XI 6622 ; ILS 299
Regio: VI
Vindplaats: Via Flaminia
Onderwerp: wegenbouw
Inscriptie: *Imp(erator) Caesar / divi Nervae filius / Nerva Traianus / Optimus*
Aug(ustus) Germ(anicus) / Dacicus, tribunic(ia) / potest(ate) XIX, imp(erator)
XI, / co(n)s(ul) VI, p(ater) p(atrae), / faciundum / curavit.

Inscriptienr.: T142

Bron: CIL XI 6813
Regio: VIII
Vindplaats: Claterna (Via Aemilia)
Onderwerp: wegenbouw
Inscriptie: *Imp(erator) Caesar divi / Nervae filius Nerva / Traianus Aug(ustus)*
Germ(anicus), pont(ifex) / max(imus), trib(unicia) pot(estate) III, co(n)s(ul)
III, p(ater) p(atrae), fecit).

Inscriptienr.: T143

Bron: CIL XI 8104 ; AE 1914 272; ILS 9496
Regio: VII
Vindplaats: Via Nova Traiana
Onderwerp: mijlpaal

Inscriptie: *Imp(erator) Caes(ar) / divi Nervae f(ilius) / Nerva Traianus / Aug(ustus) Germ(anicus) Dacic(us), / pont(ifex) max(imus), trib(unicia) p(otestate) XII, / imp(erator) VI, co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriciae), / viam novam Traian(am) / a Volsinis ad fines / Clusinorum fecit. XIII.*

Inscriptienr.: T144

Bron: CIL XIV 88 ; CIL VI 964 ; ILS 5797a

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Ostia

Onderwerp: werken

Inscriptie: *[Imp(erator) Caes(ar) divi] / Ne[rvae fil(ius) Nerva] / Tra[ianus Aug(ustus) Germ(anicus)] / Dac[icus, trib(unicia) pot(estate) ..], / im[p(erator) ..., co(n)s(ul) ..., p(ater) p(atriciae)], / fossam [fecit / q]ua inun[dationes Tiberis / a]dsidue u[rbem vexantes / rivo p]eren[ni instituto arcerentur].*

Opmerking: Deze aanvullingen van T. Mommsen zijn verre van zeker. Ze worden o.a. aangevallen door H. Thylander (*Inscriptions du port d' Ostie*. Texte, Lund 1952) die op r. 6 de aanvulling "fossam [restituit]" verdedigt.

Inscriptienr.: T145

Bron: CIL XIV 90

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Ostia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Imp(eratori) Caes(ari) divi Nervae f(ilio) Nervae] Traiano / [Optimo Aug(usto) Germ(anico) Dac(ico) Path(ico)?, po]nt(ifici) max(imo), / [trib(unicia) pot(estate) ..., imp(eratori) ..., co(n)s(uli) ...]VI, p(atri) p(atriciae), / [..... por]tus Traiani felicis.*

Inscriptienr.: T146

Bron: CIL XIV 2069

Regio: I (Latium)
Vindplaats: Lavinium
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *Imp(eratori) Cae[sari divi] / Nervae f[ilio Ner]/vae Trai[ano] / Aug(usto) Germ[anico], / pontif(ici) m[ax(imo)], tribun(icia) po[test(ate)], / imp(eratori) III, co(n)s(uli) / Laurentes La[vinates] / dec(reto) d[ec(urionum)], / publi[ce].*

Inscriptienr.: T147

Bron: CIL XIV 2213 ; ILS 3243

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Aricia

Onderwerp: *praefectus imperatoris*

Inscriptie: *Dianae / Nemoresi Vestae / sacrum dict(atore) / imp(eratori) Nervae Traiano Aug(usto) / Germanico III co(n)s(uli), praef(ecto) / eius T(iberio) Voltedio Mamiliano, / quaestorib(us) / L(ucio) Caecilio Urso II, M(arco) Lucretio / Sabino II, aedilib(us) Q(uinto) Vibenna Quieto, Ti(berio) Claudio Magno. / P(ublius) Cornelius Trophimus Pistor / Romaniensis ex reg(ione) XIII idem cur(ia) / vici Quadrati et Lania C(aii) f(iliae) Thionoe coniux / eius votum libens solverunt.*

Inscriptienr.: T148

Bron: CIL XIV 3447

Regio: I

Vindplaats: Afilae

Onderwerp: buis

Inscriptie: *Imp(eratoris) Caesaris Nervae Traiani / Op[t]imi Aug(usti) Germanic(i) Dacici.*

Inscriptienr.: T149

Bron: CIL XIV 3944

Regio: I (Latium)
Vindplaats: Nomentum
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *[Imp(eratori)] Caesari / [div]i Nervae / [filio] Nervae / [Tra]iano Aug(usto) / [Ger]m(anico) Dacico.*

Inscriptienr.: T150

Bron: CIL XIV 4326 ; AE 1924 108
Regio: I (Latium)
Vindplaats: Ostia
Onderwerp: eerbewijs
Inscriptie: *Silvano sacrum. / Pro salute / Imp(eratoris) Nervae Traiani Caes(aris) / Aug(usti) Germanici Dacici. / Hilarus socior(um) vect(igalis) ferr(ariarum) ser(vus), / d(ecreto) d(ecurionum), aquae Traianae feliciter.*

Inscriptienr.: T151

Bron: CIL XIV 4342
Regio: I (Latium)
Vindplaats: Ostia
Onderwerp: werken
Inscriptie: *[Imp(erator) Caesar Divi] Nervae f(ilius) Nerva T[raianus, / pont(ifex) max(imus), trib(unicia) pot(estate) VI, im[p(erator), co(n)s(ul) IIII, p(ater) p(atriciae), / portum? c]oloniae Osti[ensium restauravit?].*

Inscriptienr.: T152

Bron: CIL XIV 4343
Regio: I (Latium)
Vindplaats: Ostia

Onderwerp: werken

Inscriptie: *[Imp(erator) C]ae[s(ar) Nerv]a Traia[n(us), pont(ifex) ma]x(imus), t[rib(unicia) pot(estate), ---, s.] p. fe[c.].*

Inscriptienr.: T153

Bron: CIL XIV 4344/5

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Ostia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *[Im]p(eratori) Caes(ari) / [d]ivi Nerv[ae f(ilio) / Ne]rvae T[raiano / O]ptimo / [Ge]rmanico Da[cico / Part[hico].*

Inscriptienr.: T154

Bron: CIL XIV 4346

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Ostia

Onderwerp: ?

Inscriptie: *[T]raia[n. / Au]g. Germ[anic. / P]arthic., / [pont.] m[ax.].*

Inscriptienr.: T155

Bron: CIL XIV 4349 ; AE 1912 93

Regio: I (Latium)

Vindplaats: Ostia

Onderwerp: eerbewijs

Inscriptie: *Divo / Traiano. / Colleg(ium) fa(brum) tig(nuariorum Ostis).*

Inscriptienr.: T156**Bron:** CIL XIV 4539**Regio:** I (Latium)**Vindplaats:** Ostia**Onderwerp:** *congiaria*

Inscriptie: VII k[--- / co]ngiarium ded[it / lusionem p]rimam muneris / [---] pp. CCCXXXIIs. / [edere c]oepit diebus XII / vvv / [IIvir(i) ---]us honoratus / [Appius Annius Gallus, M(arcus) Atilius] Bradu a / [--- P(ublius) Aelius Hadrianus, M(arcus) Treb]atius Priscus / [---]us [---].

Inscriptienr.: T157**Bron:** CIL XIV 4546**Regio:** I (Latium)**Vindplaats:** Ostia**Onderwerp:** *congiaria*

Inscriptie: [--- Traia?]nus Aug. mu[nere / dedit gladi]atore[s] II. XIII k(alendas) Maias composit[a sunt/ ?lusio]nibus et munere dier(um) XXXVIII gladiatoru[m p.p. / ---] XXVIII, bestiae confectae n(umero) IICCXLVI. VII k(alendas) Iunias / [---?p]r(imam?) lusionem muneris Veneri edere coepit, pugnat(um est) / [dieb(us) ..]II; pr(idie) non(as) Iun(ias) lusionem secundam edere coep(it), pugnat(um est) / [dieb(us) ..]III gladiator(um) p.p. CLXXXXV, bestiae confectae n(umero) CCCCXXXIII.

Inscriptienr.: T158**Bron:** CIL XIV 4674**Regio:** I (Latium)**Vindplaats:** Ostia**Onderwerp:** *praefectus imperatoris***Inscriptie:** [---]or sarm[---] / vvv / [praef.] Quinq. Divi T[? --- /f.] L. perpetuo Rom[ae et Augusti] / ---.**Opmerking:** Na “*Divi*” moet de naam van Titus of Trajanus gestaan hebben.**Inscriptienr.: T159****Bron:** II X (V) 93**Regio:** X**Vindplaats:** Brixia**Onderwerp:** ?**Inscriptie:** [Inv]icti[ssimo principi] / [--- Tra]iano [--- / max]imian[o].**Inscriptienr.: T160****Bron:** K. Lomas (1996) p. 134**Regio:** II**Vindplaats:** Tarentum**Onderwerp:** eerbewijs**Inscriptie:** *In honour of Imperator Caesar Trajanus Augustus Germanicus Dacicus, son of the deified nerva, Pontifex Maximus, holder of the tribunician power 14 times, awarded six triumphs, consul five times, pater patriae, set up by the people of Tarentum.***Opmerking:** Deze inscriptie is bij mijn weten enkel gepubliceerd door L. Gasperini, in 3th Miscellanea Graeca e Romana, welke uitgave ik niet te pakken gekregen heb; vandaar dat ik mij moest behelpen met de Engelse vertaling die K. Lomas in haar recent werk “*Roman Italy, 338 B.C.-A.D. 200. A Sourcebook*, London 1996” verschaftte.

Bijlage II.2

De Italische *alimenta* versus de graanuitdelingen in Rome

We hebben het *alimenta*-systeem in de Italische steden besproken. Ook in Rome bestond -al sinds de late Republiek- een alimentatiesysteem voor het *plebs*. Het is plausibel dat de oprichter van de Italische *alimenta* zich tenminste gedeeltelijk op het reeds bestaande systeem in Rome baseerde. Wanneer we beide projecten naast elkaar plaatsen, stellen we niettemin een aantal verschillen vast.

Op regelmatige tijdstippen werd aan de inwoners van de hoofdstad gratis graan uitgedeeld (*frumentationes* genoemd, 5 *modii* per maand per man) en nu en dan, meestal bij uitzonderlijke gelegenheden, genoten ze ook giften in de vorm van wijn, olie of geld (de zogenaamde *congiaria*).² In de Italische steden werd vóór de inrichting van de *alimenta* alle steun, zo die er was, georganiseerd door de steden zelf. We stellen dus een eerste onderscheid vast tussen Rome en de steden van het Schiereiland: de reguliere hulp in de hoofdstad bestond uit graan, aangekocht met staatsgeld of verkregen als belasting, terwijl men in de steden geld uitdeelde. Zonder daarvoor bewijzen aan te halen, stellen enkele historici echter dat ook de Italische *alimenta* in geld óf graan zouden geschonken zijn.³ Hoewel de *alimenta* eveneens bedoeld waren voor de opvoeding -en dus de voeding- van kinderen, moet men de reden voor deze discrepantie zoeken in het feit dat de uitdeling van graan in de Italische steden enorme transportproblemen en dus verhoogde kosten met zich mee zou hebben gebracht.

Een tweede verschil bestond uit de leeftijd van de geprivilegieerden. Waren de uitdelingen in de hoofdstad (*frumentationes/congiaria*) enkel bestemd voor volwassenen, van de *alimenta* profiteerden alleen kinderen.⁴ In 99 n. Chr. zou Trajanus echter als eerste ook kinderen van Rome gesteund hebben, zo leert ons Plinius (*Paneg.* 25-28). “... *reddebant illi, quae monebantur, ac plebrique inritis precibus surdas principis aures obstrepebant omnes [suboles Romanae] tamen, ante quam te viderent adirentve, recipi, incidi iussisti, ut iam inde ab infantia parentem publicum munere educationis experirentur, crescerent de tuo, qui crescerent tibi, alimentisque tuis ad stipendia tua pervenirent, ...*” (Plinius, *Paneg.* 26.2-3). Later noemt Plinius het aantal: “*Paulo minus, patres conscripti, quinque milia ingenuorum fuerunt, quae liberalitas principis nostri conquisivit, invenit, adscivit*” (*Paneg.* 28.4). Dit aantal werd nog uitgebreid. Volgens sommige onderzoekers gaat het hier om een aanvulling van de lijsten van de *frumentationes*, waarin naast volwassenen nu ook kinderen werden opgenomen. Anderen zien hierin een *alimenta*-schema binnen de muren van Rome en uitgedeeld in graan in plaats van in geld.⁵ Ik denk dat beide interpretaties in de praktijk op hetzelfde neerkomen. De tweede lijkt echter aannemelijker omdat ze beter verklaart waarom Trajanus nu ook de kinderen in Rome steunt.

Ook de sekse van de begunstigden was voor beide instellingen verschillend: de ontvangers in Rome waren enkel mannen, de *alimenta* in de steden richtten zich op beide seksen, ofschoon we hebben vastgesteld dat meisjes sterk in de minderheid waren. Tot slot valt het op dat bijna elke bewoner van de *Urbs* van de *frumentationes* genoot, terwijl lang niet alle stadskinderen *alimenta* verkregen.

De financiële bron was een en dezelfde. Plinius vermeldt meerdere malen dat de voorzieningen die keizer Trajanus in Rome instelde uit eigen middelen kwamen (Plinius, *Paneg.* 26-27). Ook de eenmalige som die Trajanus en zijn opvolgers in het kader van de *alimenta* aan de stedelijke grondbe-

² Plinius Minor spreekt in de *Panegyricus* over “de overdadige giften aan de stadsbewoners” (Plinius, *Paneg.* 25, vertaald door F.J.A.M. Meijer en D. den Hengst).

³ SIMSHÄUSER W., Untersuchungen zur Entstehung der Provinzialverfassung Italiens, in: *A.N.R.W.* 13.2, Berlin - New York 1980, p. 417; GARZETTI A., *From Tiberius to the Antonines. A History of the Roman Empire A.D. 14-192*, London 1974, p. 350; HENDERSON B.W., *Five Roman Emperors. Vespasian. Titus. Domitian. Nerva. Trajan. A.D. 69-117*, New York 1969, p. 218. Ook F.C. Bourne is vrij vaag wat dit betreft, wanneer hij zegt: “*In most places it certainly would be more convenient to pay in cash, and most of the private endowments were so arranged*” (BOURNE F.C., *The Roman Alimentary Program and Italian Agriculture*, in: *T.A.P.A.* 91 (1960), p. 57).

⁴ ASHLEY A., ‘Alimenta’ of Nerva and his Successors, in: *English Historical Review* 36 (1921), pp. 5-6, 13; ECK W., *Die staatliche Organisation Italiens in der hohen Kaiserzeit*, München 1979, p. 160.

⁵ Aantekeningen van MEIJER F.J.A.M. en DEN HENGST D., in: *Plinius Minor, Lofrede op keizer Trajanus. Panegyricus*, Baarn 1990, p. 113 noot 41 versus DUNCAN-JONES R., *The Economy of the Roman Empire. Quantitative Studies*, Cambridge 1982, p. 290

zitters schonken, was afkomstig uit de *fiscus*. Vervolgens echter waren het de grondbezitters die hun interest aan de kinderen schonken.

We kunnen besluiten dat het principe van beide uitdelingen grotendeels overeenkomt, maar dat er zich toch een aantal wezenlijke verschillen aftekent, waarschijnlijk te wijten aan het verschil in doelstelling.

Bijlage II.3

De *basis* uit Tarracina (CIL X 6310 = T103)

Tussen 98 en 102 n. Chr. richtte het stadsbestuur van Tarracina een marmeren *basis* op ter ere van Trajanus. Afgezien van de tekst (afb. 1) op de voorzijde, werd het monument voorzien van twee reliëfs waarop de *princeps* staat afgebeeld. Tweemaal is hij vergezeld van een kleinere gestalte (afb. 2 en 3). We geven de redenering aangaande de betekenis van de afbeeldingen.

Providentiae
Imp. Caesaris Nervae
Traiani Augusti
Germanici
ex s.c.

1. Voorzijde van de *basis*

Bron: ECK W., Traian als Stifter der Alimenta auf einer Basis aus Terracina, in: *Archäologischer Anzeiger* 1980, heft 2, p. 267.

2. Linkerzijde van de *basis*3. Rechterzijde van de *basis*

Bron: ECK W., Traian als Stifter der Alimenta auf einer Basis aus Terracina, in: *Archäologischer Anzeiger* 1980, heft 2, p. 268.

Ook al is het aangezicht geschonden, iedereen is het er over eens dat de grote man gehuld in een *toga* Trajanus moet voorstellen. De kleinere personen zijn minder eenvoudig te interpreteren. Sommige historici redeneerden dat de kleine figuur symbool stond voor het volk van Tarracina, anderen zagen een verband met de *alimenta*, maar dachten dat de afbeelding links van de basis de senaat moest voorstellen die samen met Trajanus voor de inwoners van het Rijk zorgde (de afbeelding rechts van de basis zou in dat geval een *puella alimentaria* zijn). W. Eck voert twee argumenten aan tegen deze stelling. Ten eerste vertonen de beide kleine personen te grote gelijkens met elkaar om hem twee verschillende functies toe te schrijven, in elk geval niet die van een doodgewoon *puella alimentaria* enerzijds en van een *senator* anderzijds. De senatoren hadden van Trajanus opnieuw meer machtsbevoegdheid gekregen en een dergelijke afbeelding zou in strijd zijn met de keizerlijke politiek. Ten tweede komen de *puer* en *puella alimentaria* in alle bekende bronnen -of ze nu van literaire, epigrafische of numismatische aard zijn- samen voor.⁶ De argumenten lijken mij vrij overtuigend.

⁶ ECK W., Traian als Stifter der Alimenta auf einer Basis aus Terracina, in: A. A. 1980, heft 2, pp. 266-270.

Bijlage II.4

Enkele bijzondere keizerlijke maatregelen

Weliswaar gaat dit onderzoek over de relatie van de keizers Claudius, Nero en Trajanus met de Italische **steden**, toch is er een klein aantal inscripties en fragmenten uit historische bronnen die daar niet naar refereren maar niettemin de moeite waard zijn om in een bijlage te bespreken. Het betreft opschriften en passages die in direct verband staan met de inmenging van een keizer in de problematiek van het platteland. Deze vormen een complement in de meest algemene zin van hun ingrepen in de stedelijke wereld en geven die zodoende een weinig reliëf.

CIL V 5050 = C20

In de vorige eeuw (1869) werd een belangwekkende inscriptie gevonden in Cles (Val di Non), nabij Tridentum, het huidige Trente. Het betreft een opgetekende versie van een edict betreffende enkele Alpenstammen, te weten de Anauni, de Tulliasses en de Sinduni. Men spreekt ook van de *tabula Clesiana*. De uitvoerige inscriptie leert ons dat keizer Claudius deze tribale groepen het burgerrecht toekende en hen tevens toegehorigen van het district van Tridentum maakte.

De vermelding van de *consules* geeft een datering van 46 n. Chr., wat overeenkomt met de keizerlijke titulatuur *tribunicia potestate VI, imperator XI*. Het edict verscheen in Baiae op 15 maart van dat jaar. We weten dat Claudius zich toentertijd in Italië bevond; het zou zelfs niet ongebruikelijk zijn geweest dat de *princeps* in het voorjaar op hun *villae* in Campania vertoefden.⁷ Vanaf r. 7 is het *edictum principis* in de eerste persoon enkelvoud geschreven. Vooral het tweede deel (r. 22 e.v.) is voor ons van belang. Ook al bestaat er geen consensus omtrent de ligging van Tridentum en de omliggende stammen (Italië of Raetia ⁸), zal ik toch deze vorm van keizerlijke inmenging bespreken. Vooreerst past een korte schets van de omstandigheden.

De in stamverband levende volkeren werden door de Romeinen onder toezicht geplaatst van een aangrenzende Romeinse *civitas*. Vooral de volksstammen in de Alpenregio's waren op die manier ingedeeld; men spreekt van de *attributio* of de *attributi* van een bepaalde *civitas*. Volgens deze regeling waren de Anauni, de Tulliasses en de Sinduni *attributi* van het *municipium* Tridentum, waarschijnlijk vanaf 89 v. Chr.⁹ De stammen verhielden zich tot hun *civitas* zoals de *provinciae* tot Rome. De *attributi* waren aansprakelijk aan hun *civitas* inzake taxatie, rechtspraak, de *census* en krijgsmacht. Ze bezaten een lagere status dan de *civitas* waarmee ze waren verbonden. Toen Transpadania van Caesar het volledige burgerrecht verkreeg, werden de Alpenvolkeren misschien

⁷ MOMMSEN T., Edict des Kaisers Claudius über das römische Bürgerrecht der Anauner vom J. 46 n. Chr., XX, in: *Gesammelte Schriften*, vierter band: Historische Schriften, Berlin 1906, p. 297.

⁸ MOMMSEN T., *art.cit.*¹, p. 302: "Das Tridentum zu Italien gehört ... steht durch das einstimmige Zeugnis der alten Berichterstatter fest" en THOMSEN R. *The Italic Regions from Augustus to the Lombard Invasion*, København 1947, p. 139 versus SCRAMUZZA V.M., *The Emperor Claudius*, Cambridge 1940, p. 276 noot 6: "The fact that the Emperor instructed Planta to make his inquiry among imperial procurators would seem to indicate that there were no senatorial agents in that area, that is, he was dealing with a problem outside of Italy".

⁹ Na Claudius moet Tridentum de koloniale status hebben verkregen, zoals blijkt uit CIL V 5036, r. 10: "*patrono colon.*" (t.t.v. Marcus Aurelius).

iuris Latini. Andere historici, waaronder E. Frézouls, geloven dat de *attributi* los van de status van Tridentum *peregrini* zijn gebleven.¹⁰

De nauwe relatie van Tridentum met de Alpenstammen bracht met zich mee dat deze volksstammen zich geleidelijk aan begonnen te gedragen alsof ze het volle Romeinse burgerrecht bezaten. Zo dongen sommigen onder hen naar ambten die voorbehouden waren aan *cives Romani*, zoals lid van de praetoriaanse wacht en *centurio*.

Rome was hiervan niet op de hoogte totdat Claudius in dat gebied een onderzoek liet instellen naar de kwestie van het landeigendom.¹¹ Hij nam hiermee de reeds onder Tiberius gestarte zaak weer op. Deze keizer had toentertijd een zekere Pinarius Apollinaris als controleur aangesteld, maar het onderzoek was nooit voltooid (r. 7-21).¹² Het was tevens nodig de status van de van Tridentum afhankelijke stammen te bepalen en zodoende werd de onduidelijkheid omtrent de status van de Alpenvolkeren aan het licht gebracht. Claudius stelde onmiddellijk zijn vriend en *comes* Iulius Planta aan als onderzoeksrechter.¹³ Deze ontdekte dat een deel van de volkstam *attributi* was van Tridentum, een ander deel niet (r. 23-24). Beide groepen hadden klaarblijkelijk geen enkele aanspraak op het burgerrecht. Hoe dit diende opgelost te worden, vormt het belangrijkste thema van dit edict.

In plaats van hen te straffen voor het zich aanmeten van het Romeins burgerrecht, bekrachtigde Claudius hun legale status: ze werden *cives optimo iure*. Als reden geeft hij aan dat dit proces reeds lange tijd aan de gang was, waardoor het nietig verklaren van de onderling gesloten huwelijken en andere transacties het *municipium* Tridentum veel schade zou berokkenen: “*tamen, cum longa / usurpatione in possessionem eius fuisse dicatur et ita permixtum cum Tridentinis, ut diduci ab is sine gravi splend[idi] municipi / iniuria non possit, patior eos in eo iure, in quo esse se existima verunt, permanere beneficio meo*” (r. 26-30). Wanneer met andere woorden de keizer het vermeende burgerrecht van de Alpenvolkeren zou afnemen, dan zou dat ook voor Tridentum nadelige gevolgen hebben, mede omdat verschillende personen reeds belangrijke posten -te Rome- bekleedden zoals officier van de praetoriaanse wacht en rechter in de *quinque decuriae* (r. 31-33); het zou te ver gaan hun ontslag te geven. Claudius koos dus zowel voor de gemakkelijkste als de meest praktische weg.

De keizer vermeldt op het einde van het edict (r. 36-37) nog eens extra dat de Anauni ook hun Romeinse namen mochten behouden, iets wat het burgerrecht normaliter impliceert. Misschien moet de keizers preoccupatie met naamgeving in het algemeen als reden voor deze overbodige toevoeging worden aangevoerd. Ook Suetonius merkt dit op: “*perigrinae conditionis homines vetuit usurpare Romana nomina*” (Suet., *Claudius* 25.7).

Claudius' regelingen betreffende de status van deze Alpenstammen vormen een uitzonderlijk geval. Het is mijns inziens niet toegelaten het als bewijs te beschouwen voor Claudius' vrijgevigheid met betrekking tot het verlenen van het burgerrecht. Bovendien waren de betreffende volksstammen al redelijk geromaniseerd door hun langdurige omgang met het Romeinse Tridentum en dit was voor

¹⁰ RUSHFORTH G. McN., *Latin Historical Inscriptions illustrating the History of the Early Empire*, London 1930², p. 101; MOMMSEN T., *art.cit.*¹, p. 305; SCRAMUZZA V.M., *op.cit.*², p. 132. versus FRÉZOULS E., A propos de la *tabula Clesiana*, in: *Ktèma* 6 (1981), p. 244, naar LAFFI U., *Adtributio e Contributio, Problemi del sistema politico-amministrativo dello Stato Romano*, Pisa 1966, p. 31.

¹¹ Gezien de Alpen grotendeels werden onderworpen door Drusus en Tiberius (11-7 v. Chr.), behoorden grote delen van het grondgebied waarschijnlijk tot de Iulische en later de Claudische familie (SCRAMUZZA V.M., *op.cit.*², p. 276).

¹² Volgens V.M. Scramuzza was de constructie van de Via Claudia Augusta, een Italische weg die naar de Donau voerde, de aanleiding tot het heropnemen van de kwestie (SCRAMUZZA V.M., *op.cit.*², p. 132).

¹³ Waarschijnlijk gebeurde deze aanklacht van Statutus en de daaropvolgende aanstelling van Planta toen Claudius in 44 n. Chr. vanuit Britannia via de Alpen terug naar Rome reisde. Planta had de keizer mogelijk als *comes* naar Britannia vergezeld en zag toen de kans deze keizerlijke commissie in de wacht te slepen (MOMMSEN T., *art.cit.*¹, pp. 301-302).

Claudius de belangrijkste faktor waaraan moest voldaan zijn, wilde hij het burgerrecht toekennen.¹⁴ Volgens G.C. Manasse getuigt het van de “*l' anomala posizione di tre popolazioni alpine*”.¹⁵

CIL X 1401 = C32

Uit deze inscriptie, die de neerslag is van een *senatus consultum*, blijkt Claudius' inspanning om de Italische landbouw opnieuw te laten floreren. De landbouw leidde reeds een hele tijd onder de nefaste gevolgen van het *latifundiasysteem*. Steeds meer kleine boeren zagen zich verplicht hun lap grond aan de grootgrondbezitter te verkopen. Deze laatste maakte alles wat daar eventueel op stond met de grond gelijk en gebruikte het terrein als weideland. Veeteelt was namelijk lucratiever dan graanbouw aangezien de Italische bodem op veel plaatsen niet bijzonder vruchtbaar was. Een forse daling van het te bewerken land en daarmee van de graanproductie was het voorspelbare gevolg. In 33 n. Chr., tijdens de regering van keizer Tiberius, deed zich een ware landbouwcrisis voor.¹⁶ Het *senatus consultum Hosidianum*, opgesteld door Claudius mogelijk in 45 n. Chr., bevestigt de keizers inspanning de uitbreiding van het grootgrondbezit en de daarmee gepaard gaande toename van de veeteelt te fnuiken. Hij wilde de akkerbouw stimuleren. Het maakt zijn afschuw duidelijk voor hen die ook in vreedstijd het uitzicht van het land bederven met hun ruïnes (r. 8-10). Hij verbood de aankoop van huizen en *villae* in Rome en Italië indien de koper ze meteen afbrak, het materiaal verkocht en de landoppervlakte in weideland omzette. Op die manier probeerde de keizer volgens A. Garzetti de verbreiding van luxueuze *horti* en uitgestrekte landgoederen tegen te gaan, maar de historicus legt geen verband met de landbouw.¹⁷ Overtreders stelde Claudius een geldboete in het vooruitzicht gelijk aan de dubbele waarde van de afgebroken gebouwen (r. 10-14). Het edict vermeldt voor de duidelijkheid dat privé-burgers die op de gekochte grond gingen wonen en er het een en ander veranderden, dit uiteraard mochten (r. 17-19: ... *non negotiationis causa* ...).

De senaat looft de “*providentia optimi principis*” (r. 3) en spreekt ook van Claudius' zorg voor de “*aeternitas Italiae*” (r. 4), een uitdrukking die we ook reeds lasen in CIL VI 1492 (T39). Of deze maatregel nu werkelijk de agrarische problemen heeft opgelost, is niet duidelijk. Belangrijk voor ons is dat hij Claudius' interesse voor en begaandheid met het Schiereiland aantoonde.¹⁸ Het edict behelst een economisch element -het geeft blijkt van Claudius' zorg voor het economisch welvaren van het Schiereiland- en een moreel element -het is een aanmaning tegen hen die op een ongehoorde manier geld verdienen.

Plinius, *Epistulae* VI 19.4

Het zonet besproken edict leert ons iets over Claudius' visie op de landbouw. Ook voor keizer Trajanus hebben we informatie hieromtrent. De bron is ditmaal van literaire aard. De brieven van Plinius de Jongere zijn voor deze periode in feite de enige bron waarin er elementen omtrent de economische toestand in Italië zijn te extraheren. Één brief is in dit verband van bijzonder belang.¹⁹ Plinius schrijft dat Trajanus de prijs van het land verhoogde en iedere senator afkomstig uit de provincie verplichtte om één derde van zijn vermogen te besteden aan grondbezit in Italië, zo lezen we in een

¹⁴ SCRAMUZZA V.M., *op.cit.*², pp. 133, 138.

¹⁵ MANASSE G.C., *L' imperatore Claudio e Verona*, in: *Epigraphica* 54 (1992), p. 37 noot 76.

¹⁶ SCRAMUZZA V.M., *op.cit.*², p. 173.

¹⁷ GARZETTI A., *From Tiberius to the Antonines. A History of the Roman Empire A.D. 14-192*, London 1974, p. 138.

¹⁸ CUYX M., *De bijdrage van de epigrafische bronnen tot het beeld van Claudius*, Gent, R.U.G. (onuitgegeven licentiaatsverhandeling) 1965-1966 (Prom.: Prof. Dr. G. Sanders), pp. 109-110.

¹⁹ Deze brief betreft is mogelijk te dateren na 105 n. Chr. (SHERWIN-WHITE A.N., *The Letters of Pliny. A Historical and Social Commentary*, Oxford 1985², p. 376).

brief van Plinius. Deze maatregel deed de waarde van het Italisch landgoed sterk toenemen, waarmee de keizer de Italische boeren een dienst bewees. Door de vele kandidaten kregen zij de kans hun grond voor een goede prijs aan een senator te verkopen. T. Frank oppert dat Trajanus hiermee de toename van de *latifundia* en het afnemen van kleine boerderijen.²⁰ P. Veyne echter meent dat de maatregel van Trajanus moet worden gezien als een reactie op de opzienbarende toename van het aantal provincialen in de senaat. De waarde die de keizer aan het Schiereiland hechtte blijkt hieruit: “... *eosdem patrimonii tertiam partem conferre iussit in ea, quae solo continerentur, deforme arbitratus, ut erat, honorem petituros urbem Italiamque non pro patria, sed pro hospitio aut stabulo quasi peregrinantes habere*” (Plinius, *Epistulae* VI 19.4). Steeds meer senatoren waren afkomstig uit de provincies en via deze weg poogde Trajanus hen aan te moedigen Italië als hun *patria* te beschouwen. Het treffen van een dergelijke maatregel geeft te kennen dat de senatoren normaliter verkozen hun kapitaal elders te investeren, hetzij in provinciale gronden, hetzij in de handel of het bankwezen.²¹

Een aantal bronnen maakt melding van Nerva's bezorgdheid over het Italische grondgebied. Trajanus' adoptievader zou verscheidene leden van het proletariaat hebben begunstigd met een stuk van het *ager publicus*. (Plinius, *Epistulae* VII 31.4: “... *ex liberalitate imperatoris Nervae emendis dividendisque agris adiutor adsumptus*” en Dio, *Rwmaikh 'istoria* LXVIII 2.1: “*To the very poor Romans he granted allotments of land worth 60 000 000 sesterces, ...*”, vertaling uit de Loeb). We zouden op grond hiervan kunnen constateren dat beide keizers de hoop koesterden de Italische landbouw te doen herleven.²²

Deze maatregelen, samen met die voorgesteld in hoofdstuk 3, tonen toch het belang van het Italisch Schiereiland aan. Dit is het duidelijkst bij keizer Trajanus.

²⁰ FRANK T., *Rome and Italy of the Empire*, Baltimore 1940, p. 297 versus VEYNE P., La table des Ligures Baebiani et l' institution alimentaire de Trajan (Deuxième article), in: *M.E.F.R.A.* 70 (1958), p. 230.

²¹ TARPIN M., L' Italie, la Sicile et la Sardaigne, in: *Rome et l' intégration de l' Empire (44 av. J.C. - 260 ap. J.-C.)*. *Tombe 2: Approches régionales du Haut-Empire romain*, Paris 1998, p. 38.

²² DUNCAN-JONES R., The Purpose and Organisation of the Alimenta, in: *P.B.S.R.* 32 (1964) (nieuwe serie vol. 19), p. 127. Het is op basis van dergelijke gegevens dat enkele historici afleidden als zouden de *alimenta* eveneens in het leven geroepen zijn ten einde de lokale boeren te helpen (Hoofdstuk 3, 3.3.5).

Bijlage II.5

Bouwactiviteiten van Claudius, Nero en Trajanus

De tabellen die op de volgende pagina's worden gegeven, dienen gehanteerd te worden bij het lezen van Hoofdstuk 4: Bouwactiviteiten van de keizer. Ze geven een overzicht van de "bouwinterventie" van Claudius, Nero en Trajanus. Elke tabel afzonderlijk is geografisch geordend, d.w.z. naar regio. Binnen de regio worden de werken opgesomd volgens de bespreking in het corresponderende hoofdstuk. Na het "project" bevindt zich de kolom "code". Daarin wordt, zoals in de tekst, een onderscheid gemaakt tussen de openbare bouwwerken enerzijds ("ob") en de weg- en waterwerken anderzijds ("ww"). De sectie "bron" bevat zowel de epigrafische als literaire bronnen waarin naar keizerlijke interventie wordt verwezen. In de enkele gevallen dat de referentie op archeologische gronden berust -die ik niet heb kunnen nazien- verwijs ik naar de secundaire bron. Dit geldt eveneens voor de voorgestelde hypothesen van historici omtrent bepaalde bouwwerken. Als laatste wordt de datering van het werk gegeven, indien voorhanden.

Tot slot benadruk ik dat de gestelde hypothesen alsook alle projecten waaromtrent geen volledige zekerheid bestaat aangaande de keizerlijke tussenkomst voorzien zijn van een vraagteken.

CLAUDIUS

Project	Code	Stad	Regio	Inscnr.	Bron	Datering
bouw van de "Terme della Via dei Vigili"	ob	Ostia	I (L)		archeologische resten ²³	?
aanleg van een kanaal	ww	Tiber - zee	I (L)	C54	o.a. CIL XIV 85	rond 46
bouw van de haven "Portus"	ww	Ostia	I (L)		Suet., <i>Claudius</i> 20; Dio, <i>Rwmaikh 'istoria</i> LX 11.1-4	42→54-64 (betwist)
aanleg van een aquaduct ?	ww ?	Brundisium	II		archeologische resten ²⁴	?
voltooiing van de havenwerken ?	ww ?	Rhegium	III		hypothese van R. Meiggs ²⁵	?
bouw van een aquaduct	ww	Lucus Angitiae	IV		naar E. Venturi ²⁶	?
drooglegging van het Lacus Fucinus (niet volledig gerealiseerd)	ww	-	IV		Suet., <i>Claudius</i> 20; Plinius, <i>N.H.</i> XXXVI 124	42-53
werken aan de Via Salaria	ww	Rome - Reate - Adriatische Zee	IV	C2	AE 1940 56	42
bouw van de Via Claudia Nova	ww	Foruli - Populi	IV	C29	CIL IX 5959	47-48
bouw van de Via Claudia Valeria	ww	Corfinum - Aternum	IV	C30	CIL IX 5973	48-49
herstel van een openbaar gebouw	ob	Perusia	VII		hypothese van W. Eck ²⁷	?
bouw van een brug aan de Via Cassia	ww	Viterbo	VII	C44	CIL XI 2999	?
bouw van een stadspoort	ob	Ravenna	VIII	C42	CIL XI 5	42/43

²³ BLAKE M.E., *Roman Construction in Italy from Tiberius through the Flavians*, Washington 1959, p. 67.

²⁴ SCAVONE D.C., "Brundisium", in: STILLWELL R., *The Princeton Encyclopedia of Classical Sites*, Princeton - New Jersey 1976, p.170.

²⁵ MEIGGS R., *Roman Ostia*, Oxford 1960, p. 57.

²⁶ VENTURI E., La politica edilizia e urbanistica di Claudio a Roma e in Italia, in: *R.S.A.* 15 (1985), pp. 267, 270.

²⁷ ECK W., Augustus und Claudius in Perusia, in: *Athenaeum. Studi di Letteratura e Storia dell' Antichità* 83 (1995) fasc. I, p. 90.

Project	Code	Stad	Regio	Inscnr.	Bron	Datering
medefinanciering van een stadspoort	ob	Verona	X	C9	AE 1992 739; hypothese van G.C. Manasse ²⁸	± 43/44
reorganisatie van de haven	ww	Aquileia	X		E. Venturi ²⁹	?
voltooiing van Via Claudia Augusta	ww	Padus/Altinum - Donau	X - Donau	C24-C25	CIL V 8002 - 8003	46-47

Tabel II.5.1: Overzicht van de bouwprojecten van Claudius in Italië.

²⁸ MANASSE G.C., L' imperatore Claudio e Verona, in: *Epigraphica* 54 (1992), p. 36.

²⁹ VENTURI E., *art.cit.*⁴, p. 274.

NERO

Project	Code	Stad	Regio	Inscrnr.	Bron	Datering
aanleg van een kanaal (niet gerealiseerd)	(ww)	Avernummeer - Ostia	I (L)		Suet., <i>Nero</i> 31, 33; Tac., <i>Annales</i> XV 42	?
aanleg van een kanaal (niet gerealiseerd)	(ww)	Ostia - Rome	I (L)		Suet., <i>Nero</i> 16.1	?
voltooiing van de haven 'Portus', die Nero "Portus Augusti" zal noemen	ww	Ostia	I (L)		Suet., <i>Claudius</i> 20; Tac., <i>Annales</i> XV 18.3	42→54-64 (betwist)
verbouwing van de (oude) haven "Caenon"	ww	Antium	I		Suet., <i>Nero</i> 9; Strabo, <i>Gewgrajika</i> V 3.5	?
plaveien van de Via Sublacensis	ww	-	IV		Frontinus, <i>De Aquis</i> 7	?
constructie van een openbaar gebouw, mogelijk een <i>odeum</i>	ob	Cosa	VII	N9	AE 1994 616	50-54
herstel van een badgebouw ?	ob ?	Bononia	VIII	N23	CIL XI 720	Nero of Caligula ?

Tabel II.5.2: Overzicht van de bouwprojecten van Nero in Italië.

TRAJANUS

Project	Code	Stad	Regio	Inscnr.	Bron	Datering
bouw van de "Terme di Porta Marina" (wrs.)	ob	Ostia	I (L)		M.E. Blake ³⁰	?
herstel van de Herculestempel	ob	Ostia	I (L)		archeologische vondsten ³¹	?
bouw van de "Bibliotheca Matidiana" ?	ob ?	Suessa	I (L)	T102	CIL X 4760	/
aanleg van een aquaduct	ww	(naar) Ostia	I (L)	T150	CIL XIV 4326	tss. 102 en 116
aanleg van een kanaal (cf. Claudius)	ww	Tiber - zee	I (L)	T144	CIL XIV 88; Plinius, <i>Epistulae</i> VIII 17	103-113
bouw van een nieuwe haven, "Portus Traiani felicitis"	ww	Ostia	I (L)	T145	CIL XIV 90; munten	103-113
herstel van de haven "Porta Romana" ?	ww ?	Tarracina	I		reliëf; archeologische resten ³²	?
verlenging van de Via Domitiana, die dan Via Puteolana genoemd wordt	ww	Sinuessa - Puteoli - Neapolis	I	T122-T125	CIL X 6926 - 6928 en 6931	102
reorganisatie van de Via Appia	ww	-	I-II	T105-T117; T28	CIL X 6819 - 6853; AE 1990 133	100-112
restauratie van de Via Labicana	ww	-	I-III	T118-T120	CIL X 6887 - 6889	115
bouw van de Via Traiana	ww	Beneventum - Brundisium	II	T58-T95; T11; T14	CIL IX 5999 - 6054; AE 1945 83; AE 1968 146	108/109-?
drooglegging van het Lacus Fucinus	ww	-	IV	T47	CIL IX 3915	einde regering
herstel van de Via Sublacensis	ww	-	IV	T57	CIL IX 5971	103-105
herstel van <i>thermae</i>	ob	Ricina	V	T51	CIL IX 5746	na 118
verbouwing van de haven	ww	Ancona	V	T54	CIL IX 5894	113-115
bouw van <i>thermae</i> ?	ob ?	Centum Cellae	VII		N.S. 1919 209-212; 1923 321-348; 1933, 398-421 ³³	?
financiering van de watertoevoer	ww	(naar) Forum Clodii	VII	T130	CIL XI 3309	?
aanleg van een aquaduct	ww	(naar)	VII	T132	CIL XI 3548	?

³⁰ BLAKE M.E., *Roman Construction in Italy from Nerva through the Antonines*, Philadelphia 1973, pp. 146-149.

³¹ *Ibid.*, pp. 145, 272.

³² *Ibid.*, p. 292.

³³ Ik heb deze uitgaven niet kunnen raadplegen en baseer mij dientengevolge op FRANK T., *Rome and Italy of the Empire*, Baltimore 1940, p. 98.

Project	Code	Stad	Regio	Inscrnr.	Bron	Datering
		Centum Cellae				
aanleg van een aquaduct ?	ww ?	(naar) Talamone	VII		naar R.P. Longden ³⁴	?
bouw van een haven	ww	Centum Cellae	VII		Plinius, <i>Epistulae</i> VI 31	vanaf 103
aanleg van de Via Nova Traiana	ww	Clusium - Volsinii	VII	T 143; T7	CIL XI 8104; AE 1926 112	108

Project	Code	Stad	Regio	Inscrnr.	Bron	Datering
aanleg van een aquaduct	ww	(naar) Ravenna	VIII		archeologische resten ³⁵	?
reorganisatie van de haven ?	ww ?	Ariminum	VIII		archeologische resten ³⁶	?
bouw van een amfitheater ?	ob ?	Verona	X		naar T. Frank ³⁷	?
herstel van een (ongedefinieerd) openbaar gebouw	ob	Aquileia	X	T32	CIL V 854	105

Tabel II.5.3: Overzicht van de bouwprojecten van Trajanus in Italië.

³⁴ LONGDEN R.P., Nerva and Trajan, in: *C.A.H. (first edition)*, XI, Cambridge 1936, p. 208.

³⁵ FRANK T., *op.cit.*¹¹, p. 68.

³⁶ PARIBENI R., *Optimus Princeps. Saggio sulla storia e sui tempi dell' imperatore Traiano*, Messina 1926-1927, 2, p. 119; BLAKE M.E., *Roman Construction ... Antonines*, p. 294

³⁷ FRANK T., *op.cit.*¹¹, p. 68.

Bijlage II.6

Eerbewijzen aan Claudius, Nero en Trajanus

Deze drie tabellen dienen gebruikt te worden bij het lezen van Hoofdstuk 6: Keizerlijke eerbewijzen. Alle inscripties die blijk geven van keizerlijk eerbetoon in de Italische steden zijn opgenomen. In de meeste gevallen is het direct duidelijk dat het om een eerbewijs aan de keizer gaat, maar af en toe zijn de aanwijzingen indirect(er).

Per regio worden alle gegevens opgesomd die de inscriptie ons verschaft. Allereerst vindt men het inscriptienummer. Dit verwijst naar bijlage II.1, waar ieder opschrift volledig uitgeschreven staat. Na de vindplaats en de regio, die de volgorde van de tabel bepalen, wordt de oprichter vermeld, in die gevallen dat deze bekend is. De kolom volgend op de “oprichter” bevat een code, die de opdrachtgever nader specificeert. De afkortingen staan voor het volgende:

- SPQR (*senatus populusque romanorum*)
- DEC (*decuriones*); DEC’: speciaal geval
- COL (*collegiae e.d.*)
- PR (*privatus*)

In een volgende kolom vindt men de “aanleiding” tot het plaatsen van de inscriptie. De reden is meestal geciteerd zoals ze in de inscriptie te lezen staat. Hierna volgt de datering. In het geval dat het opschrift geen dateringselement bevat, kan het nog steeds binnen de regeringsperiode van de betreffende keizer gedateerd worden. Tenslotte wordt in een laatste kolom de schriftdrager beschreven. Bij het inschatten van het belang van het keizerlijk eerbetoon moet men immers rekening houden met de status van het monument waarop de tekst zich bevindt.

Een asterix (*) in de kolom “Inscrnr.” betekent dat de bron van betaling wordt vermeld. Dit komt slechts zelden voor en daarom is er geen aparte kolom voor gereserveerd.

CLAUDIUS

Inscrnr.	Bron	Vindplaats	Regio	Oprichter	Code	Aanleiding	Datering	Schriftdrager
C57	CIL XIV 2159	Aricia	I (L)				41-54	?
C60	EE VII 1242	Aricia	I (L)				kort na 50	<i>titulus</i>
C3	AE 1979 174	Herculaneum	I	<i>d(ecreto) d(ecurionum)</i>	DEC		46/47	<i>tabula marmorea</i>
C33	CIL X 1416	Herculaneum	I	[...]essi L. f. M[e]n. Seneca	PR	<i>"ex testame[nto]"</i>	48/49	sokkel (AE) van een standbeeld (AE)
C56*	Cron. Erc. VIII (1978) 9	Herculaneum	I				41-54	<i>tabula marmorea</i>
C59	CIL XIV 2097	Lanuvium	I (L)	<i>senatus p.q. Lanvinus</i>	DEC		42/43	<i>tabula marmorea</i>
C8	AE 1989 138	Minturnae	I			<i>"[---]"</i>	50	sokkel van een standbeeld (AR)
C61	EE IX 445	Ostia	I (L)				41-54	?
C34	CIL X 1558	Puteoli	I				46	gevonden in de vloer (<i>pavimentum</i>) van een huis
C26	CIL IX 2840	Histonium	IV				41-54	?
C1	AE 1912 219	L' Aquila	IV	Navius Attus	PR	omdat hij d.t.v. Claudius naar zijn vaderland kon terugkeren (Grieks)	41-54	?
C31	CIL IX 6361	Trebula Mutuesca	IV				41-54	?, <i>litteris pulcherrimis</i>
C27	CIL IX 5426	Falerio	V	L. Quidacilius Celer en C. Octavius Celer	PR	<i>"nomine fili et suo testamento ..."</i>	43	sokkel van een standbeeld ? ³⁸
C5	AE 1985 341	Montegiorgio	V				41-54	<i>tabula marmorea</i>
C28	CIL IX 5532	Urbs Salvia	V				41-54	?
C51	CIL XI 6114	Forum Sempronii	VI				43	<i>tabula marmorea</i>
C50	CIL XI 5999	Sestinum	VI				42	?
C53	CIL XI 7793	?	VII				41-54	<i>tabula marmorea</i>
C45	CIL XI 3593	Caere	VII	M. Iunius Eutyclus	PR		42-54	<i>tabula marmorea</i>

³⁸ M. Cuyx schrijft dat Quidacilius "een standbeeld of iets dergelijks" heeft laten oprichten. Hoe zij hiervan op de hoogte is, is mij niet duidelijk (CUYX M., *De bijdrage van de epigrafische bronnen tot het beeld van Claudius*, Gent, R.U.G. (onuitgegeven licentiaatsverhandeling) 1965-1966 (Prom.: Prof. Dr. G. Sanders), p. 154).

Inscnrn.	Bron	Vindplaats	Regio	Oprichter	Code	Aanleiding	Datering	Schriftdrager
C46	CIL XI 3599	Caere	VII	<i>d(ecreto) d(ecurionum)</i>	DEC		41	<i>tabula marmorea margine ornata</i>
C7	AE 1988 552	Lucus Feroniae	VII				42-54	<i>tabula marmorea</i>
C6	AE 1985 392	Luna	VII			<i>“ex voto An[---] pro sal[ute] Ti(berii) Claudii(I) ...”</i>	41-54	<i>basis marmorea parva</i>
C52	CIL XI 6954	Luna	VII				41	<i>tabula marmorea</i>
C4	AE 1980 457	Rusellae	VII	A. Vicirius Proculus	PR	<i>“voto [s]uscepto, [p]ro salute et reditu et victoriae Britannica ... victoriae Britannicae votum soluit”</i>	45	beeldje van godin Victoria
C47	CIL XI 3790	Veii	VII				41/42	<i>tabula magna marmorea, litteris magnis optimisque</i>
C48	CIL XI 3791	Veii	VII				46	<i>basis of tabula marmorea parva</i>
C49	CIL XI 3792	Veii	VII				50	<i>tabula marmorea</i>
C42	CIL XI 5	Ravenna	VIII				42/43	<i>porta aurea: stadspoort</i>
C43	CIL XI 1169	Veleia	VIII	<i>d(ecreto) d(ecurionum)</i>	DEC		42	<i>tabula marmorea</i>
C16	CIL V 2088	Acelum	X	M. Saloni[u]s ...]es	PR		41-54	?
C18	CIL V 4309	Brixia	X				41	kalkstenen plaat
C19	CIL V 4961	Camunni (Brixia)	X				41-54	?
C10	CIL V 24	Pola	X				37-41	sokkel van een (stand)beeld
C11	CIL V 25	Pola	X				45	kalkstenen sokkel van een (stand)beeld
C17*	CIL V 3326	Verona	X	<i>d(ecreto) d(ecurionum)</i>	DEC		44/45	bouwwerk
C9	AE 1992 739a	Verona	X				44/45	stadspoort
C22	CIL V 6969	Augusta Taurinorum	XI	[...g]litius Barbarus	PR		48/49	?, <i>litteris maximis et pulcherrimis</i>
C23	CIL V 7150	Augusta Taurinorum	XI			<i>“in ho[norem] Ti(berii) Claudii ...”</i>	42/43	?, <i>litteris magnis</i>
C21	CIL V 5804	Mediolanum	XI	Vicus Venerius	COL		49/50	<i>tabula marmorea</i>

Tabel II.6.1: Overzicht van de verschillende vormen van eerbetoen aan keizer Claudius in de steden van Italië.

NERO

Inscnrn.	Bron	Vindplaats	Regio	Oprichter	Code	Aanleiding	Datering	Schriftdrager
N31	EE VII 1242	Aricia	I (L)			“pro [sa]lute [Claud]i Caesaris ...”	kort na 50	titulus
N19	CIL X 5171	Casinum	I	L. Stenius Sil[---]	PR	“ex testamento”	66/67	?
N6*	AE 1979 175	Herculaneum	I	[L. Ma]mmius Max[imus]	PR		50	tabula marmorea magna
N1	AE 1889 19	Pompeii	I			“pro salute Neronis”	64 (of later)	graffito
N17	CIL X 932	Pompeii	I	d(ecreto) d(ecurionum)	DEC		51	sokkel van een standbeeld
-	Castrén P. ³⁹	Pompeii	I			Nero werd wrs. tot <i>duumvir</i> verkozen		
N29	CIL XIV 2995	Praeneste	I (L)			Nero werd tot <i>duumvir</i> verkozen	?	-
N7	AE 1980 236	Puteoli	I	-	-		54-68	marmeren plaat
N13	CIL IX 1108	Aeclanum	II				50-54	?
N15	CIL IX 4115	Aequiculi	IV	d(ecreto) d(ecurionum)	DEC		58	?
N16	CIL IX 4968	Cures	IV			Nero werd tot <i>duumvir</i> verkozen	?	-
N4	AE 1959 278	Saepinum	IV				57 (eerst 4)	stenen plaat
N8	AE 1992 577	Luca	VII	L. Titinius Glaucus Lucretianus	PR	“[--- voto] suscept[o]”	65	marmeren plaat/steen
N24	CIL XI 1331	Luna	VII	L. Titinius Glaucus Lucretianus	PR	“ex voto suscepto pro salute ...”	65/66	tabula marmorea
N25	CIL XI 1332	Luna	VII				54-68	?
N27	CIL XI 6955	Luna	VII	L. Titinius Glaucus Lucretianus	PR		62/63	tabula marmorea
N27	CIL XI 6955	Luna	VII			Nero werd tot <i>duumvir</i> verkozen	?	-
N22	CIL XI 702	Bononia	VIII				54-68	tabula marmorea
N12	CIL V 2035	Pagus Laebactium	X	S. Paeticus Tertius en C. Paeticus Firmus	PR	“in honorem [Neronis] Claudi ...”	54-68	?

Tabel II.6.2: Overzicht van de verschillende vormen van eerbetoon aan keizer Nero in de steden van Italië.

39

CASTRÉN P., *Ordo Populusque Pompeianus. Polity and Society in Roman Pompeii*, Roma 1975, pp. 61, 69, 108-109.

TRAJANUS

Inscrnr.	Bron	Vindplaats	Regio	Oprichter	Code	Aanleiding	Datering	Schriftdrager
T10	AE 1941 130	Rome / Midden-Italie	-				?	aarden plaat
T147	CIL XIV 2213	Aricia	I (L)			Trajanus werd tot <i>dictator</i> verkozen	?	-
T100	CIL X 3830	Capua	I				102-117	?
T146*	CIL XIV 2069	Lavinium	I (L)	<i>Laurentes Lavinates, d(ecreto) d(ecurionum)</i>	DEC		102	<i>basis marmorea</i>
T149	CIL XIV 3944	Nomentum	I (L)				103-113	?
T145	CIL XIV 90	Ostia	I (L)			“[--- port]us Traiani felicis”	112-117	<i>tabula marmorea</i>
T150	CIL XIV 4326	Ostia	I (L)	<i>d(ecreto) d(ecurionum)</i>	DEC	“ <i>pro salute Imp. Nervae Traiani ... aquae Traianae feliciter</i> ”	102-117	<i>cippus marmoreus</i>
T153	CIL XIV 4344/5	Ostia	I (L)				116-117	<i>tabula marmorea</i>
T155	CIL XIV 4349	Ostia	I (L)	<i>colleg(ium) fabr(um) tig(nuariorum)</i>	COL		na 117	<i>tabula marmorea</i>
T158	CIL XIV 4674	Ostia	I (L)			Trajanus werd misschien tot <i>duumvir</i> verkozen	?	-
-	R. Meiggs ⁴⁰	Ostia	I (L)				-	sokkel van een groot standbeeld van Trajanus in militaire uitrusting
-	R. Meiggs ⁴¹	Ostia	I (L)				-	buste van Trajanus op ware grootte
T97	CIL X 1633	Puteoli	I	L. Plutius Phoebus	PR		111/112	<i>titulus</i>
T98	CIL X 1634	Puteoli	I	<i>Cultores Iovis Heliopolitani Berytenses</i>	COL		116	?
-	-	Puteoli	I			voltooiing van de Via Puteolana en/of einde van de havenwerken	102	triomfboog
T103	CIL X 6310	Tarracina	I	<i>ex s(enatus) c(onsultum)</i>			98-102	<i>basis marmorea magna</i>
T104*	CIL X 6482	Ulubrae	I	Geminia Myrtis en Anicia Prisca	PR	“ <i>pro salute imp.</i> ”	102-116	?

⁴⁰ Gebaseerd op MEIGGS R., *Roman Ostia*, Oxford 1960, pp. 165-166.

⁴¹ Idem voetnoot 3.

T13	AE 1968 120	Beneventum	II	L. Licinius Telesinus	PR		102/103	<i>tabula marmorea</i>
T45	CIL IX 1558	Beneventum	II	<i>senatus p.q. R.</i>	SPQR		114	triumfboog
T40	CIL IX 36	Brundisium	II	C. Fulvius Hermae lib. Epitynchanus	PR	<i>“ob honorem Augustal(is)”</i>	107	<i>basis area</i>
T41	CIL IX 37	Brundisium	II	<i>Brundisi decuriones et municipes</i>	DEC		110	sokkel van een standbeeld
-	K. Lomas ⁴²	Herdoniae	II				na 109	triumfboog
T43	CIL IX 728	Larinum	II	<i>d(ecreto) d(ecurionum)</i>	DEC		99	?
T42	CIL IX 215	Messania	II			<i>“pro salute ... Traiani ...”</i>	103-111	?
T160	K. Lomas p. 134 ⁴³	Tarentum	II				109/110	?
T96	CIL X 112	Petelia	III	Q. Fidubius Alcimus	PR	<i>“ob honor(em) Aug(ustalis)”</i>	102-116	basis van een beeld (<i>imago</i>) ⁴⁴
Inscrnr.	Bron	Vindplaats	Regio	Oprichter	Code	Aanleiding	Datering	Schriftdrager
T47	CIL IX 3915	Alba Fucens	IV	<i>senatus populusq. Rom[anus]</i>	SPQR	<i>“ob reciperatos agros et possessores reductos] quos Lacus Fucini violent[ia exturbarat]”</i>	116/117	marmeren sokkel van een standbeeld
T30	AE 1994 561	Cures	IV				98-117	marmeren plaat
T50	CIL IX 4956	Cures	IV				116/117	?
T54	CIL IX 5894	Ancona	V	<i>senatus p.q. R.</i>	SPQR	<i>“quod accessum Italiae hoc etiam addito ex pecunia sua portu tutiorem navigantibus reddiderit”</i>	114/115	triumfboog
T52	CIL IX 5825	Auximum	V			<i>“[quod per mu]nificentiam suam [robur] subolem[ue] Italiae c[onfirmavit]”</i>	106-114 ⁴⁵	
T137*	CIL XI 4351	Ameria	VI	<i>ex s(enatus) c(onsultum)</i>	DEC	<i>“nomine puerorum puellarumque Ulpianorum”</i>	101/102	marmeren sokkel van een standbeeld

⁴² Enkel K. Lomas vermeldt dat de stadspoort werd getransformeerd tot een triomfboog (LOMAS K., *The idea of a city: élite ideology and the evolution of urban form in Italy, 200 BC-AD 100*, in: *Roman Urbanism. Beyond the Consumer City* (Parkins H.M., ed.), London and New York 1997, p. 32).

⁴³ De uitgave van deze inscriptie in “*3th Miscellanea Graeca e Romana*” heb ik niet kunnen raadplegen; vandaar dat ik mij moest behelpen met de Engelse vertaling die K. Lomas, *Roman Italy, 338 B.C.-A.D. 200. A Sourcebook*, London 1996, p. 134 verschaftte.

⁴⁴ De inscriptie vermeldt zelf “*Q. Fidubius Alcimus ... hoc amplius im[aginem] imp. Caesari Traiano Au[ug] posuit*” (r. 10-11).

⁴⁵ De datering van deze inscriptie is wankel. Er staat “... [i]mp. VI, cos. V” en onmiddellijk daarna is de inscriptie afgebroken. De combinatie *imp. VI, cos. V* laat ons toe de inscriptie op 5 jaar nauwkeurig te dateren, namelijk tussen 106 en 111. Het is evenzeer mogelijk dat er *cos. VI* heeft gestaan, en dit brengt ons bij 112-114 n. Chr..

T27; T139	AE 1987 354; CIL XI 5669	Attidium	VI		Trajanus werd tot <i>duumvir</i> verkozen	?	-	
T12	AE 1966 117	Sarsina	VI	L(ucius) Appaeus Pudens	PR	112 (of erna)	?	
T17	AE 1980 406	Sarsina	VI	L(ucius) Appaeus Pudens	PR	112 of 113	<i>tabula marmorea</i>	
T140	CIL XI 6499	Sarsina	VI	C. [C]a[esi]us Sabinus	PR	114-117	<i>basis marmorea</i>	
-	Plin., <i>Epist.</i> X 8	Tifernum Tiberinum	VI	Plinius Minor	PR	na 98/99	-	
T130	CIL XI 3309	Forum Clodii	VII		<i>“quod aq[uam usi]bus et salub[ritati] publi[cae] neccessa[riam] per] longum s[patium] structis oper[ibus] im]pensa] fisci] s[ui] duxit] Claudian[i]”</i>	98-117	<i>tabula marmorea</i>	
T21*	AE 1985 377	Lucus Feroniae	VII	<i>ex d(ecreto) d(ecurionum)</i>	DEC	<i>“restitutori] c(oloniae) I(uliae) F(elicis) L(ucus) F(eroniae)”</i>	105/106	?
T128	CIL XI 1320	Luna	VII	<i>Aithales vilicus, Flori servus</i>	PR	<i>“ex voto posuit”</i>	?	<i>cippus parvus marmoreus</i>
T129	CIL XI 1333b	Luna	VII	<i>d(ecreto) d(ecurionum)</i>	DEC	105	<i>tabula marmorea</i>	
T135	CIL XI 3794	Veii	VII			102-117	?	
T126	CIL XI 421	Ariminum	VIII		Trajanus werd tot <i>duumvir</i> verkozen	?	-	
T37	CIL V 7151	Augusta Bagiennorum	IX	<i>d(ecreto) d(ecurionum)</i>	DEC	103	<i>tabula marmorea</i>	
T38	CIL V 7458	Vardagate	IX		Trajanus werd tot <i>duumvir</i> verkozen	?	-	
T36	CIL V 6970	Augusta Taurinorum	XI	C. Quintius Abascantus	PR	na 117	<i>saxum</i>	

Tabel II.6.3: Overzicht van de verschillende vormen van eerbetoan aan keizer Trajanus in de steden van Italië.

Bijlage II.7

Overzichtskaart van de steden met relevant onderzoeksmateriaal

In deze laatste bijlage wordt een overzichtskaart geboden, met daarop alle plaatsen die materiaal voor dit onderzoek hebben opgeleverd. Elke stad correspondeert met een bepaald nummer. Er horen twee lijsten bij de kaart. Op de ene staan de steden alfabetisch gerangschikt. De tweede is geordend volgens het plaatsnummer, dat wordt gevolgd door de corresponderende plaatsnaam.

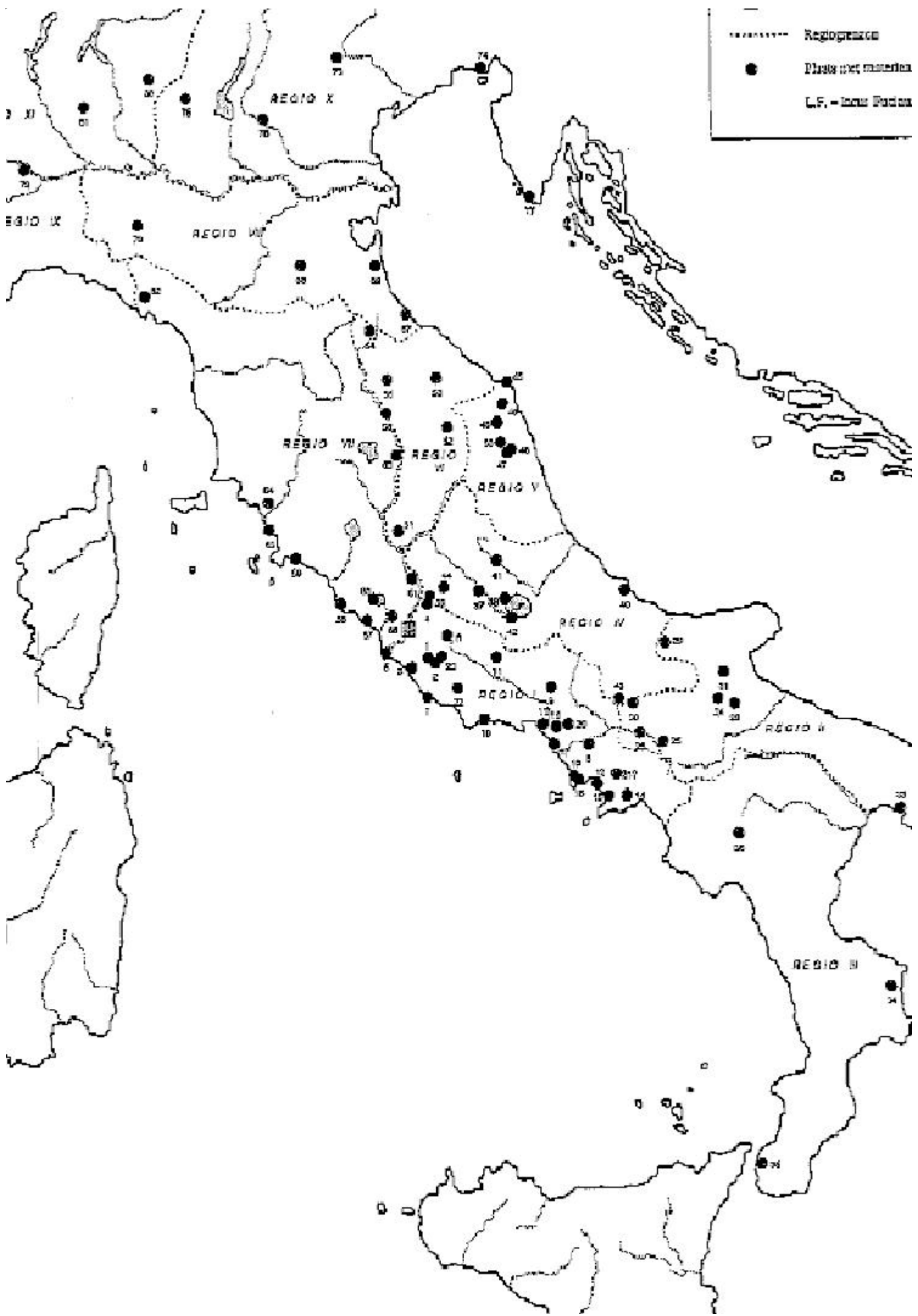
Een aantal standaardsymbolen werd op alle kaarten doorheen de dissertatie gebruikt. De betekenis daarvan is als volgt:

- ▲ Steden met interventie door Claudius
- Steden met interventie door Nero
- ★ Steden met interventie door Trajanus

Wanneer een symbool niet is opgevuld, betekent dit dat de gegevens van de betreffende stad twijfelachtig zijn. De stad Rome, de belangrijkste rivieren en de regiogrenzen zijn op alle kaarten weergegeven. De Augusteïsche regio's zijn aangeduid met hun Romeinse cijfer:

- I LATIUM - CAMPANIA
- II APULIA - CALABRIA
- III LUCANIA - BRUTTIUM
- IV SAMNIUM
- V PICENUM
- VI UMBRIA
- VII ETRURIA
- VIII AEMILIA
- IX LIGURIA
- X VENETIA
- XI TRANSPADANA

Om onnodig zoekwerk te vermijden, staan onder de kaarten die bij de tekst staan afgebeeld ook de namen van de steden met het bijbehorende nummer.

Plaatsnamen alfabetisch geordend per regio

nr. <i>Antieke naam</i>	Moderne naam	
Regio I/Latium		
1. <i>Aricia</i>	Ariccia	
2. <i>Lanuvium</i>	Lanuvio	
3. <i>Lavinium</i>	Pratica	
4. <i>Nomentum</i>	Mentana	
5. <i>Ostia</i>	Ostia	
6. <i>Praeneste</i>	Palestrina	
Regio I		
7. <i>Antium</i>	Anzio	
8. <i>Capua</i>	Capua	
9. <i>Casinum</i>	Cassino	
10. <i>Cumae</i>	Cuma	
11. <i>Ferentinum</i>	Ferentino	
12. <i>Herculaneum</i>	Portici Ercolano	
13. <i>Minturnae</i>	Minturno	
14. <i>Nuceria</i>	Nocera Inferiore	
15. <i>Pompeii</i>	Pompei	
16. <i>Puteoli</i>	Pozzuoli	
17. <i>Sinuessa</i>	Mondragone	
18. <i>Suessa</i>	Sessa Aurunca	
19. <i>Tarracina</i>	Terracina	
20. <i>Teanum Sidicinum</i>	Teano	
21. <i>Tegeanum ?</i>		
22. <i>Ulubrae</i>	tussen Cisterna en Ser-	moneta
23. <i>Velitrae</i>	Velletri	
Regio II		
24. <i>Aecae</i>		
25. <i>Aeclanum</i>	Mirabella Eclano	
26. <i>Beneventum</i>	Benevento	
27. <i>Brundisium</i>	Brindisi	
28. <i>Herdoniae</i>	Ordona	
29. <i>Larinum</i>	Larino	
30. <i>Ligures Baebiani</i>	Macchia (bij Reino)	
31. <i>Luceria</i>	Lucera	
32. <i>Messania</i>	Mesagne	
33. <i>Tarentum</i>	Taranto	
Regio III		
34. <i>Petelia</i>		
35. <i>Rhegium</i>	Reggio	
36. <i>Tegianum</i>	Teggiano (?)	
Regio IV		
37. <i>Aequiculi</i>	Nesce nel Cicolano	
38. <i>Alba Fucens</i>	Alba Fucens	
39. <i>Cures</i>	Arci (bij Passo Corese)	
40. <i>Histonium</i>	Vasto	
41.	L'Aquila	
42. <i>Lucus Angitia</i>	Luco dei Marsi (?)	
43. <i>Saepinum</i>	Altilia (bij Sepino)	

44. *Trebula Mutuesca* Monteleone

Regio V

45. *Ancona* Ancona
 46. *Auximum* Osimo
 47. *Falerio* Falerone
 48. Montegiorgio
 49. *Ricina* Ricina (bij Macerata)
 50. *Urbs Salvia* Urbisaglia

Regio VI

51. *Ameria* Amelia
 52. *Attidium* Attigio
 53. *Forum Sempronii* Fossombrone
 54. *Sarsina* Sarsina
 55. *Sestinum* Sestino
 56. *Tifernum Tiberinum* Città di Castello

Regio VII

57. *Caere* Cerveteri
 58. *Centum Cellae* Civitavecchia
 59. *Cosa* Cosa
 60. *Forum Clodii* Gradoli (?)
 61. *Lucus Feroniae* Rignano
 62. *Luna* Luni
 63. *Perusia* Perugia
 64. *Rusellae* Roselle
 65. Talamone
 66. *Veii* Isola Farnese

Regio VIII

67. *Ariminum* Rimini
 68. *Bononia* Bologna
Otesia ?
 69. *Ravenna* Ravenna
 70. *Veleia* Veleia

Regio IX

71. *Augusta Bagiennorum* Bene Vagienna
 72. *Vardagate*

Regio X

73. *Acelum* Asolo
 74. *Aquileia* Aquileia
 75. *Brixia* Brescia
Camunni (stam in Val Camonica)
 76. *Iulium Carnicum* Zuglio
Pagus Laebactium (tribale subgroep)
 77. *Pola* Pula
 78. *Verona* Verona

Regio XI

79. *Augusta Taurinorum* Torino
 80. *Bergomum* Bergamo
 81. *Mediolanum* Milano

Plaatsnamen alfabetisch geordend

<i>Antieke naam</i> / <i>Moderne naam</i>	kaartnr.
<i>Acelum</i> / Asolo (X)	73
<i>Aecae</i> (II)	24
<i>Aeclanum</i> / Mirabella Eclano (II)	25
<i>Aequiculi</i> / Nesce nel Cicolano (IV)	37
<i>Alba Fucens</i> / Alba Fucens (IV)	38
<i>Ameria</i> / Amelia (VI)	51
<i>Ancona</i> / Ancona (V)	45
<i>Antium</i> / Anzio (I)	7
<i>Aquileia</i> / Aquileia (X)	74
<i>Aricia</i> / Ariccia (I/L)	1
<i>Ariminum</i> / Rimini (VIII)	67
<i>Attidium</i> / Attigio (VI)	52
<i>Augusta Bagiennorum</i> / Bene Vagienna (IX)	71
<i>Augusta Taurinorum</i> / Torino (XI)	79
<i>Auximum</i> / Osimo (V)	46
<i>Beneventum</i> / Benevento (III)	26
<i>Bergomum</i> / Bergamo (XI)	80
<i>Bononia</i> / Bologna (VIII)	68
<i>Brixia</i> / Brescia (X)	75
<i>Brundisium</i> / Brindisi (II)	27
<i>Caere</i> / Cerveteri (VII)	57
<i>Camunni</i> (stam in Val Camonica) (X)	
<i>Capua</i> / Capua (I)	8
<i>Casinum</i> / Cassino (I)	9
<i>Centum Cellae</i> / Civitavecchia (VII)	58
<i>Cosa</i> / Cosa (VII)	59
<i>Cumae</i> / Cuma (I)	10
<i>Cures</i> / Arci (bij Passo Corese) (IV)	39
<i>Falerio</i> / Falerone (V)	47
<i>Ferentinum</i> / Ferentino (I)	11
<i>Forum Clodii</i> / Gradoli (?) (VII)	60
<i>Forum Sempronii</i> / Fossombrone (VI)	53
<i>Herculaneum</i> / Portici Ercolano (I)	12
<i>Herdonia</i> / Ortona (II)	28
<i>Histonium</i> / Vasto (IV)	40
<i>Iulium Carnicum</i> / Zuglio (X)	76
<i>Lanuvium</i> / Lanuvio (I/L)	2
L' Aquila (IV)	41
<i>Larinum</i> / Larino (II)	29
<i>Lavinium</i> / Pratica (I/L)	3
<i>Ligures Baebiani</i> / Macchia (bij Reino) (II)	30
<i>Luceria</i> / Lucera (II)	31

<i>Lucus Angitiaie</i> / Luco dei Marsi (?) (IV)	42
<i>Lucus Feroniae</i> / Rignano (VII)	61
<i>Luna</i> / Luni (VII)	62
<i>Mediolanum</i> / Milano (XI)	81
<i>Messania</i> / Mesagne (II)	32
<i>Minturnae</i> / Minturno (I)	13
Montegiorgio (V)	48
<i>Nomentum</i> / Mentana (I/L)	4
<i>Nuceria</i> / Nocera Inferiore (I)	14
<i>Ostia</i> / Ostia (I/L)	5
<i>Otesia</i> ? (VIII)	
<i>Pagus Laebactium</i> (tribale subgroep) (X)	
<i>Perusia</i> / Perugia (VII)	63
<i>Petelia</i> (III)	34
<i>Pola</i> / Pula (X)	77
<i>Pompeii</i> / Pompei (I)	15
<i>Praeneste</i> / Palestrina (I/L)	6
<i>Puteoli</i> / Pozzuoli (I)	16
<i>Ravenna</i> / Ravenna (VIII)	69
<i>Rhegium</i> / Reggio (III)	35
<i>Ricina</i> / Recina (bij Macerata) (V)	49
<i>Rusellae</i> / Roselle (VII)	64
<i>Saepinum</i> / Altilia (bij Sepino) (IV)	43
<i>Sarsina</i> / Sarsina (VI)	54
<i>Sestinum</i> / Sestino (VI)	55
<i>Sinuessa</i> / Mondragone (I)	17
<i>Suessa</i> / Sessa Aurunca (I)	18
Talamone (VII)	65
<i>Tarentum</i> / Taranto (II)	33
<i>Tarracina</i> / Terracina (I)	19
<i>Teanum Sidicinum</i> / Teano (I)	20
<i>Tegeanum</i> ? (I)	21
<i>Tegianum</i> / Teggiano (?) (III)	36
<i>Tifernum Tiberinum</i> / Città di Castello (VI)	56
<i>Trebula Mutuesca</i> / Monteleone (IV)	44
<i>Ulubrae</i> / (tussen Cisterna en Sermoneta) (I)	22
<i>Urbs Salvia</i> / Urbisaglia (V)	50
Vardagate (IX)	72
<i>Veii</i> / Isola Farnese (VII)	66
<i>Veleia</i> / Veleia (VIII)	70
<i>Velitrae</i> / Velletri (I)	23
<i>Verona</i> / Verona (X)	78